

11810

Lluís Quer

y

Bonaventura Sanromá y Quer

VENTS D' ORATGE

Drama original en tres actes y en vers

Estrenat en lo «Teatro Principal» de Barcelona,
a nit del 21 de Mars de 1898

PREU: DOS PESSET/S

BARCELONA

Tipografia, de F. Bidia, Doctor Dou, 14.

1898

3

1850

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ALBERT D. BRADY

1850

CHICAGO

1850

VENTS D' ORATGE

Lluís Quer
y
Bonaventura Sanromá y Quer

VENTS D' ORATGE

Drama original en tres actes y en vers

Estrenat en lo «Teatro Principal» de Barcelona,
la nit del 21 de Mars de 1898

BARCELONA

Tipografia de Francisco Badia, Doctor Dou, 14.

1898

1102 1102

1102 1102 1102 1102

ЭТАРО В СТЯЗУ

L' éxit que obtingué lo present drama la nit del seu estreno, fou degut, principalment, á la acabada interpretació que obtingué de tots los artistas que prengueren part en son desempenyo; á ells donchs y particularment al distingit primer actor y director d' escena Don Anton Tutau, lo dedican los seus affms. admiradors y amichs

Los autors.

Mars 1898

REPARTIMENT

PERSONATJES

ARTISTAS

Mercé,	40 anys	.	.	.	<i>D.ª Carlota de Mena</i>
Sra. Rosa,	60 »	.	.	.	» <i>Agna Monner</i>
Pere,	30 »	.	.	.	<i>D. Modest Santolaria</i>
Roch,	35 »	.	.	.	» <i>Anton Tutau</i>
Rafel,	25 »	.	.	.	» <i>Enrich Giménez</i>
Sisquet,	40 »	.	.	.	» <i>Jaume Capdevila</i>

Direcció artística: D. ANTON TUTAU

Epoca actual. L' acció té lloch á Barcelona en un primer pis del carrer de la Riereta.

Dreta y esguerra la del espectador

Aquesta obra es propietat de son autor y ningú podrà, sens lo seu permís, traduhirla, representarla ni reimprimirla en Espanya, possessions d' Ultramar, ni en los punts ab los quals s' hajan celebrat ó se celebrin posteriorment á aquesta publicació, tractats internacionals de propietat literaria.

L' encarregat de la *Galeria d' obras líricas y dramáticas*, don Joan Molas y Casas es l' únich autorisat pera concedir ó negar lo permís de representació y cobro de drets.

Queda fet lo dipòsit que marca la lley.

Acte primer

Una habitació pobrement amoblada. Porta de entrada al foro y portas laterals. Dos taulas: una á cada costat d' escena. Armari al fondo. Cadiras de bova, etc., etc.

ESCENA I

SRA. ROSA *portant plats, gots etc., del armari, y parant taula.* SISQUET *entrant.*

SISQUET Senyora Rosa, qué fa?

ROSA Ola, Sisquet, lo que veus: paro taula.

SISQUET Encara es d' hora per sopar.

ROSA Massa que ho sé; pero avuy tinch molta pressa.

SISQUET Ah, be, vaja, ja ho comprench: deuhem volé aná á *teatru*.

ROSA Al teatre, no, Sisquet; prou que avuy la tinch aquí la comedia...

SISQUET Pero ¿qué li passa?....

- ROSA Res; ma germana
qu' está malalta.
- SISQUET ¿La Ignés?
- ROSA Sí, y aixís que estigui llesta
d' aixó, me n' hi aniré
que tinch de vetllarla.
- SISQUET Malo;
va de sério donchs.
- ROSA Ja ho crech:
la pobra te mal per días...
- SISQUET Si pot dirse ¿quín mal te?
- ROSA Una punxada al costat
que no li dona un moment
de repós; si fins lo metge
si veu perdut.
- SISQUET Deurá ser
una *plamunia*.
- ROSA Sí:
aixís ho diuhen.
- SISQUET Si ho es,
senyora Rosa, la pobra,
mala pesa te al telé.
- ROSA Estich tota disgustada
per ella.
- SISQUET Y donchs, lo Rafel
que no es aquí?
- ROSA No ha vingut
encara...
- SISQUET Potsé al taller
l' han entretingut.
- ROSA Aixó
suposo...
- SISQUET (*Ab misteri.*) Ara que no es
aquí, diguim: no ha nota t
ab lo seu fill de poch temps
en 'questa part, certa cosa
molt rara..?

ROSA No; no 't comprench;
 esplicat.

SISQUET Jo me 'l reparo
 molt, y vaja, estich ben cert
 que te alguna *aldea* estranya
 ficada dintre 'l cervell.

ROSA Una idea? quína?...

SISQUET Aixó
 no puch dirli; pero veu,
 avans d' ara, quan surtíam
 á la vetlla junts, jo y ell,
 sempre tenía la rialla
 á la boca; un no res
 l' alegrava, se li veyá,
 vamos, qu' estava content;
 pero ara es altra cosa:
 sempre cavilós, distret,
 no parla may; li pregunto
 cosas y crech que no 'm sent;
 molts días torném á casa
 sens 'verli sentit la veu.

ROSA ¿Qué dius ara? y aqueix cambi
 á qué es degut?

SISQUET Oh! no ho sé...

ROSA ¿No sospitas?

SISQUET Sospitar...

sí que sospito.

ROSA Sisquet,

contamho tot...

SISQUET Jo diría...

qu' está enamorat.

ROSA ¡Cál ¿ell?

SISQUET Sí, senyora.

ROSA Mes de qui?...
 Sisquet

ROSA Oh, de qui, veurá... no sé...

ROSA Pero no dius que sospitas?

SISQUET Aixó sí, naturalment;
 pero potser m' equivoco.

- ROSA Parla...
- SISQUET (*Decidit*) Donchs... de la Mercé
- ROSA ¡Sant Antoni! qué dius ara!
no sabs qu' es casada?...
- SISQUET Y be,
per 'xó no volía dirli,
per no alarmarla.
- ROSA ¡Deu meu!
no es possible, tu somías...
- SISQUET Potser sí...
- ROSA ¡Pobra Mercé!
- SISQUET Sols li faltaría aixó;
jo li aseguro...
- ROSA Ben cert.
- SISQUET Si que 'n passa de tragerias
ab lo seu home ¡no sé
com s' hi está!
- ROSA 'L Pere la tracta
com una negra.
- SISQUET Si 's veu;
y miris, te bonas mans
per l' ofici; si ell volgués
treuria una setmanada
que ja ja; es lo primer
de ca 'n Ribas; com tallista
¡no 't dich tinya!...
- ROSA ¡Ara veyéu!
- SISQUET Podrían fe quartos llarchs
si fes bondat; pero res,
s' ha dat al vici y tinch pó
que 'l tirarán al carré
á l' hora menos pensada;
sempre fa tart: com que pert
la nit, aixó ja es de veure,
l' hom que retira á las tres
de la matinada ¿cóm
pot llevarse ans de la set?

ROSA Y sempre 'l tens mitj begut,
y un parlar...

SISQUET Vaja, no sé
com ella pogué casarshi...

ROSA Prou qu' ara se 'n penedeix;
pro un cop donat aquet pas,
ja se sab, no 's pot desfer.

SISQUET Al Pere no li faltava
sino 'l company qu' ara te.

ROSA Vols di 'l Roch, oy?

SISQUET Sí, si 'l Roch;
lo pinxo que li dihém:
aquest sí qu' es mala cosa.

ROSA Mira, d' ensá que aquí ve
á buscá 'l Pere, tinch pór,
la veritat; si 'l Rafel
ho vol mudarém de casa:
no m' agrada aquesta gent.

SISQUET ¿Quan fa que van vení aquí
com rellogats?

ROSA Prop de deu
mesos: d' ensá que 'l meu noy
treballa á ca 'l Isidret,
de modelista.

SISQUET Ah sí, si,
vaya un xicot lo Rafel...
ja 'n pot estar *argullosa*
de tenirlo; miris que
d' artistes no 'n corren gayres
del seu mérit... de diners
ne deu guanyá!...

ROSA La vritat...
no n' estém pas mal contents.

SISQUET Si fins deuhén avansarne...

ROSA Poch ó molt, si que avansém.

SISQUET Miris, pari molt á compte
en lo que avans li he dit d' ell;

molt d' *ojo*, senyora Rosa,
vigili...

ROSA Sí que ho faré;
pero vaja 'l qu' es per ara,
vas errat.

SISQUET Be, ja ho veurém.

ESCENA II

Dits. RAFEL (*p' el foro*)

RAFEL Mare.

ROSA ¡Fill meu! passava ansia
ara per tu, qu' es molt tart.

RAFEL Ola, Sisquet.

SISQUET Ola, noy;
d' hont vens?

RAFEL A veure he pujat
á la tía.

ROSA Digas, digas
cóm se troba?

RAFEL Ja veurá...
va seguint del mateix modo.

SISQUET ¿No millora?

RAFEL No ho crech pas.

ROSA Donchs sopém á la carrera
y tu m' hi acompanyarás;
que avuy la vetllo.

RAFEL Ja ho sé;
sopém donchs.

ROSA Ja 't pots sentar.

RAFEL Si 'n vols, Sisquet?

(*S' assentan Rafel y Rosa y sopan.*)

SISQUET Moltes gracias;
vagi de gust.

RAFEL ¿Que has sopat
ja tu?

SISQUET No; ne tinch per rato;
als dissaptes ho faig tart:
allá entre deu y onze;
y tu, Rafel ¿que farás
aixís que deixis ta mare
á casa ta tía?

RAFEL Encar
no ho sé; pero será facil
que vagi á retiro.

SISQUET ¡Cal
vina ab mí...

RAFEL 'Hont aniríam?

SISQUET Allí 'hont vulguis; á allargans
las camæs.

RAFEL No, no, Sisquet
que avuy estich molt cansat
y penso anarmen al llit
de jorn.

SISQUET Donchs aixís me 'n vaig.

RAFEL Espirat que sortirém
junts.

SISQUET Está bé.

RAFEL He trobat
al venir ara, al amich
del Pere...

SISQUET Al Roch?

ROSA Es estrany
que no sigui aquí; en 'questa hora
sempre hi es.

RAFEL Haurá esperat
á baix á la entrada, al Pere.

ROSA Pero tu que tot ho sabs,
¿qui es lo Roch, de qué viu,
'hont treballa, de que fá?...

SISQUET Ja li diré: no te ofici
ni benefici; ni may

- ROSA Com tu vulguis... (*S' alsa de taula.*)
 SISQUET (*Apart á la Sra. Rosa.*) (¡Eh! qué tal?
 ¿qué li sembla?)
- ROSA (¿Qué vols dir?)
 SISQUET (*La Mercé, dona...*)
 ROSA (¡Será
 cert!)
- SISQUET (*Tan com la llum del día.*)
 ROSA (!Oh! no ho vull creure.)
 RAFEL Èndevant. (*S' alsa de taula.*)
 Aném Mare?
- ROSA Sí, Rafel,
 després de desá aquests plats.
 (*Entra 'ls plats, gots, etc., á segona porta
 dreta que figura ser la cuyna.*)
- RAFEL Sisquet.
 SISQUET Qué vols?
 RAFEL Que li has dit
 á la mare que ha parlat
 de mudá de casa?
- SISQUET Res.
 RAFEL No pot ser.
 SISQUET Be, ja veurás...
 hem tret del Roch y 'llavoras
 ja m' ha dit lo que poch ha
 has sentit tu aquí...
- RAFEL Y res mes?...
 SISQUET Res mes; pero... es que tu sabs
 alguna cosa?
- RAFEL Jo, no;
 mes si tornés á parlar'
 del assumpto, tu procura
 tranquilisarla.
- SISQUET Aixó ray.
 (*Lo qu' es al Rafel, d' aquí
 no li arrencan ni ab ternals.*)
 (*Surtint.*) Ja estich llesta.
- ROSA Aném.
 RAFEL

SISQUET
 ROSA
 SISQUET
 RAFEL

Qui puja?

La Mercé.

(¡Ah!)

Aném.

ESCENA III

Dits, MERCÉ

MERCÉ

Bona nit, senyora Rosa
 ab la companyia, ¿hont va
 en aquesta hora, vosté
 que de casa no surt may?

ROSA

A veure la Ignés.

MERCÉ

¿Y aixó?

ROSA

Vaig á vetllarla.

MERCÉ

Que está
 pitjor?

ROSA

Segons diu lo metge
 no va ni enrera ni avant.

MERCÉ

Donchs que passi bona nit.

ROSA

¡Deu ho vulgui! Hasta demá.

(Surten pel foro, Rafel, Sra. Rosa y Sisquet)

ESCENA IV

MERCÉ *que porta un cistell, va desant lo que conté, al
 armari; després ROCH*

(Tocan las nou en una iglesia próxima)

MERCÉ

Las nou y encara 'l meu home
 no ha tornat, y del taller
 n' haurá sortit ja fa rato;
 ¿hont será? ¡qui sab! ¡Deu meu!
 no vull saberho, hi ha cosas

que ignorarlas me val mes!...

ROCH Ola, Mercé.

MERCÉ (Ja 'l tením

aquí). Que Deu te guart, Roch.

ROCH Y 'l Pere?

MERCÉ Encar no ha vingut.

ROCH L' esperaré.

MERCÉ Bueno.

ROCH ¿Ahont

deu ser?

MERCÉ ¡Qui sab!

ROCH ¿No suposas?...

MERCÉ Tu ho pots saber mes que jo
ja que sempre vas ab ell.

ROCH Y que 't sab gréu?

MERCÉ Sí, sí y molt:

perque tú 'l mal encaminas
y 'l dús á la perdició.

ROCH Potsé t' erras...

MERCÉ Per desgracia

no m' erro.

ROCH Somías, donchs.

MERCÉ Mira, calla, avuy no estich
pera escoltarte; si vols
esperar al Pere, asséntat
y deixam en pau.

ROCH (S' assenta.) Prou, prou. (pausa)

Ah, escolta: ¿qué ja t' ha dit
ell, lo que havém tractat?

MERCÉ No.

ROCH T' ho contaré ara, mira:
ahí' vam convindre 'ls dos
en que jo vindria á viure
aquí ab vosaltres.

MERCÉ No hi ha lloch

per tú.

ROCH Trayent al Rafel

y á sa mare...

MERCÉ

May.

ROCH

Si ho vol

lo teu home...

MERCÉ

No ho intentis

que no 'n treurás res.

ROCH

¿Y aixó?

MERCÉ

(*Resolta.*) Perque no ho vull.

ROCH

(*Ab ironia.*)

¿Tant mateix?

MERCÉ

Ni ho voldré may, may; en tot

he cedit y finsas ara

he callat, he sufert molt;

pero avuy t' ho dich y ho juro:

no passaré per aixó.

ROCH

Vaja una mala volensa

que 'm tens.

MERCÉ

Potsé' encara vols

que te 'n estigui agrahida

del que estás sentme.

ROCH

Pero

qué vols dir...

MERCÉ

Mira, ell avans

d' aquadrillarse ab tú, Roch,

era un home com los altres:

ni mes dolent, ni mes bo;

pero aquí casa vivíam

tranquils al menos los dos;

per desgracia va coneixe't,

ni sé en quin puesto, ni com,

y anant ab ta companyia

ha pres tots los vicis, tots:

beu y juga y...

ROCH

(*Ab molta intenció*) Sí, y esperat,

Mercé, que encara no som

allí 'hont aném...

MERCÉ

Ja m' ho penso,

massa 't veig las intencions

y sé que no pararás

fins á perdre'l.

ROCH Aixó no;
¿qué 'n treuria?

MERCÉ Y jo que sé
tu 'l que pensas y 'l que vols?

ROCH Parlém á pams: jo 'm proposo
viure aquí ab valtres; pero
ara 't diré la vritat:
vull que sigui á gust de tots.
Si tu no m' hi fas la quantra,
te prometo, á fe de Roch,
qu' altre vegada 'l teu home
será 'l qu' era avans, y jo
y tu creume, encar serém
amichs y amichs dels més bons,
que ab una dona tan maca
com tu, no hi vull renyir.

(*Li toca la cara.*)

MERCÉ (*Retxassantlo vivament.*) ¡Roch!

ROCH *Bueno, bueno* no t' enfadis,
que ha sigut broma.

MERCÉ ('M fa horror.)

ROCH Com quedém? que t' hi conformas
en tenirme ab valtres?

MERCÉ No.

ROCH Mercé, val mes que t' hi pensis
y ho consideris...

MERCE No y prou;
ni ara ni may, no 't vull
y no me 'n parlis més.

ROCH Oh,
ets orgullosa, Mercé,
y aixó t' ha de perdre.

MERCE Soch
com Deu m' ha fet.

ROCH Ho ets per mí,
per mí, m' entens?..

MERCE Y per tots.

- ROCH Y ¿p' el Rafel?...
- MERCE (*Confosa*) ¡Qué dius ara!
- ROCH ¿Per qué 's mudan los colors de ta cara? com la cera blanca, estava ara fa poch, y en 'queix instant la vergonya li ha fet pujar la rojor. ¿Tu 't creyas que jo ignorava lo que passa?... tu no vols que 'l Pere tregui d' aquí á la mare y al fill, als dos, porque, Mercé, tu y 'l Rafel us enteneu.
- MERCE (*Ferma*) Cent cops no!
- ROCH No fingeixis, fora inútil ton fingiment, ho sé tot; en va pretens amagarho; en va ho ocultas...
- MERCE (*Molt ferma.*) Ments, Roch.
- ROCH Si jo he sorprés las miradas que ab recel y hasta ab temor us dirigiu, y 'ls sospirs que heu tractat d' ofegá 'ls dos. Jo he vist la teva inquietut y 'l seu neguit; si per tots vostre amor es un secret, no`ho será demá, que jo avuy lo contaré al Pere y després d' ell á tothom.
- MERCE Lo que dius es vil calumnia: dona de be, honrada soch; ma consciencia no amaga cap taca, y devant del mon puch durne lo cap ben alt: lo teu verí no 'm fa pó, y ara vesten lluny d' aquí no puch mirarte tan prop, que temo que fins podria

- en tots aquests sis días
no hi he anat hasta las deu.
- ROCH Aquets amos... tots mereixen...
- PERE Tens rahó: las del infern;
los pobres hem de passar
per culpa seva... no sé
com no li he tirat los cinch
duros á la cara.
- ROCH Cert:
- ja 't dich jo que ho mereixía.
- PERE ¿No es vritat?
- MERCÉ Lo més prudent
es que d' aquí en endevant
cumpleixis com los demás...
- PERE Qué vols dirme ara ab aixó?
- MERCÉ Home, qu' entris al taller
á l' hora de tots.
- PERE ¡Mal llamp
se t' endugui! es á dir que
encara abonas al amo?
- MERCÉ No l' abono; pero veig
que avuy si que te rahó
per obrar tal com ha fet:
no veus que te de regir
per tots la mateixa lley,
Pere, si aixó 't comportavan
¿qué dirían los demás?
- PERE ¡Quína llástima que un roch
no caygui ara demunt teu,
y t' aplasti! ¡mala dona!
- MERCÉ Pere, cálmat.
- PERE (*Ab arrebató.*) Vesten, ves
cap á la cuyna, sino...
jo 'm perdria...
- MERCÉ (*Molt fredament.*) Está molt bé.
(*entra segona porta dreta.*)

ESCENA VI

PERE ROCH

- PERE Que no l' has sentit?...
- ROCH Prou, prou.
- PERE Y que 't sembla?
- ROCH ¡Quin fa cás!...
- es dona y com de costum
- t' ha dut la contraria.
- PERE Ja
- ha fet be d' anarsen prompte,
- que si nó...
- ROCH Deixela estar
- qu' hem de parlar d' altra cosa.
- PERE Tens rahó.
- ROCH ¿Per qué tan tart
- has vingut?
- PERE Era al café.
- ROCH Y has vist á la Lola?
- PERE Es clá;
- ara la deixo.
- ROCH Que ha dit?
- PERE Que ella y la Trinitat
- en acabant la funció
- voldrían aná á sopar
- ab naltres, á ca 'n Gambrinus.
- ROCH Está bé.
- PERE Y havém quedat
- que dins mitj' hora aniríam
- á trobarlas.
- ROCH ¿Com estás
- de diners?
- PERE Mira, 'ls cinch duros
- de la setmanada.
- (los recull de la taula y 'ls guarda.)*

ROCH

May

podrás eixir de ser t'obre.

PERE

Tens molta rahó... ¡mal llamp!

ROCH

Si tinguessis solzament
 doscents duros... ja veurás,
 acóstat aquí, mes prop,
 (*ab misteri*) aixís ningú 'ns sentirá...
 Uns amichs, gent molt conforme,

han fet una societat

pera montar una banca

als barris de Sant Joan;

ja son cinch: los falta un sol

per sé 'l número, he parlat

de tú y la teva resposta

m' esperan fins á demá...

PERE

Y quant hi posa cada húa?

ROCH

Mil pessetas, y es tan gran

aquest negoci y tan bó,

que poden ja assegurar

un benefici net, diari,

per cada soci...

PERE

(*Interrompint*). De quant?

ROCH

De vint duros.

PERE

(*Sorprés.*)

¿Cada día?

ROCH

Sí.

PERE

¡Un tesor!

ROCH

Un capital,

Pere!...

PERE

Tens rahó. Llavors sí
 qu' enjegaria á rodar
 lo taller... y 'l senyó' Ribas...
 y las eynas...

ROCH

Natural:

¡quina vida! tú afigurat
 que allavors, la Lola, clá',
 no hauria de cantá' mes
 al café.

PERE

No, ni pensahi:

tot d' un cop la allunyaria
d' aquells cinch ó sis xavals
que sempre ab los seus requiebros
están perseguintla; 'm fan
rabia cada nit.

ROCH

Pero ella

jo veig que no 'ls en fá cas.

PERE

Que 't diré, segóns y cóm.

ROCH

Aixís tot fora acabat.

PERE

Sí, li posaria un pis
á Gracia.

ROCH

No pensas mal;

y 'llavoras ¿qué 'n farías
de la dona?...

PERE

De ella ray:

la plantaría; la tinch
mes aborrida...

ROCH

En queix cas

y si ella se 'n anés
ab un altre?

PERE

(Posantse dret y com si 's sentís ferit).

¡Ella! ¡Mal llamp!

ja se 'n guardaría prou;
sinó, que ho provi y sabrá
qui soch jo!

ROCH

*(La vol encara;*bó es lo saberho.) Veurás,
y que 'ls hi dich als amichs?

PERE

Ah, tens rahó ¡ahont trobar
las mil pasetas!...

ROCH

Aixó

es cosa teva.

PERE

(Pensant y per ell mateix.) No, cá
ab ell menos que ningú!..
¡tinch una idea!

ROCH

Veyám.

PERE

Mírat, avans de buscarlos

aquets diners, vull provar
la meva sort.

ROCH

Qué vols dir?

PERE

Vaig al café: pujo dalt
á la banca y 'quets cinch duros
poso desseguida als blanchs,
y si la sort ve de cara,
doblo y triplico y en un quart,
me trobo ab las mil pessetas
que 'm demanan.

ROCH

No está mal;

pero si perts?...

PERE

Llavoras, Roch,

quedo tan pobre com ans.

ROCH

Y pel sopá' de la nit
ab las donas?

PERE

Aixó ray:

vindré aquí y me 'n enduré
la setmanada de...

ROCH

(Comprenent) ¡Ah!

PERE

Haurá cobrat de la fábrika
avuy uns seixanta rals.

ROCH

Bueno, está conforme.

PERE

Aixís

aném desseguida; ja
me tarda de sapiguer
si soch ó no afortunat
avuy.

ROCH

Y cás que no ho fossis,
¿no pensas tu 'hont trobar
podrías aquests diners?

PERE

Ara no; pero veurás
com si convé hi haurá medi
de tenirlos.

ROCH

Sino ja

sé ahont son...

PERE

(Interrompintlo) Corre, corre, Roch,
esplicamho.

ROCH No; mes tart.
 Anem.
 PERE Anem.
 ROCH (*Al arribar á la porta 's para y diu al Pere*)
 No dius res
 á la dona?
 PERE (*Ab rabia y despreci.*) ¿A ella? ¡cá!

ESCENA VII

MERCE, RAFEL, SISQUET

MERCE Ja son fora; Deu los guardi
 de pendra mal y de fent.
 SISQUET Molt bona nit y bona hora.
 MERCE Ola, Sisquet, ¡ah! Rafel,
 que vens de casa ta tía?
 RAFEL Si.
 MERCE Cóm se troba?
 RAFEL No ho sé...
 si vols que 't digui la vritat
 avuy no m' ha agradat gens.
 SISQUET Y ara adeusiau á tots.
 MERCE Hónt vas?
 SISQUET A sopar primer,
 v després cap á la nona.
 RAFEL Donchs y 'l passeig?
 SISQUET Com no vens
 tu, ho deixaré corre.
 RAFEL Home...
 SISQUET Nada.
 RAFEL Es que 'm sab mal.
 SISQUET Rafel,
 per 'ver de passejar sol
 com un ase p' el carré
 prefereixo aná á dormí.

MERCE
SISQUET

Per qué no 't casas?

Mireu...

com un hom veu tants exemples...
clá, s' escama; p' el demés
no vull donas, que sols duhen
malt de caps; ves si trobés
una noya ab un *ingénit*
com lo del Pere, ay Deu meu!
ja 'm podrián enterrar,
ja n' estaria de fresch...

MERCE
SISQUET

Déixal estar al meu home.
Que 'l deixi estar, dius ¿per qué?
per ventura aqueix y jo
com te tracta no sabém?
¡mira que 'n tens de paciència
en aguantarlo! sort qu' ets
massa bona; jo al teu puesto
sabs que faría?

MERCE

(*Interrompinlo*) Sisquet...
calla...

SISQUET

¿Que calli? no, no,
t' ho vull dir, donchs, ben clá y net:
quan ell se 'n adonaría

(*Ab intenció*)

ja 'n fora, que s' ho mereix...

MERCE
SISQUET

¡Jesús!
(*Enfadantse.*) ¡Hont va per aquí
aquet homenot! no mes
es bo per moure't rahons,
y altrás cosas que sabém;
ni sé cóm l' aguantas, vaja:
no pot anar.

MERCE
SISQUET

Que hi faré...?
Plantarlo, fora 'l millor;
y un' altra se 'l menjés...

(*Cambiant de tó.*)

Y ara me 'n vaig á sopar
que ja es hora ¿si 'n voléu?

MERCE Gracias.
 SISQUET N' hi hauria per tots.
 RAFEL Que vagi de gust, Sisquet.
 SISQUET Donchs bona nit y bona hora,
 RAFEL Demá al dematí 'ns veurém.
 SISQUET Sí, ja entraré allá á las vuyt.
 *(Desde la porta, apart y ab intenció; ben
 marcat y rasantse 'l cap.)*
 (Se quedan sols... ¡ay, Peret!)

ESCENA VIII

MERCE, RAFEL *(sentats cada hu devant d' una
 taula distint. Pausa.)*

RAFEL Mercé...
 MERCE Qué vols?...
 RAFEL *(Alsantse y anant cap á ella.)*
 Jo... mirarte...
 sols veyente, estich content.
 MERCE *(Estich tremolant, aquí
 ell y jo sols, tinch pór.)* Rafel...
 vull demanarte un favor...
 RAFEL Un favor... digas, Mercé.
 MERCE Qué 'm deixis sola...
 RAFEL ¡Qué sento!
 vols que me 'n vagi gde cert?
 MERCE No ho prenguis á mal; pero
 repara que sols estém
 y podría entrá aquí algú...
 y pensarse 'l que no es...
 RAFEL Tranquilísat, quí pot vindre
 en aquesta hora?
 MERCÉ No ho sé;
 pero de totas maneras
 estich ab ánsia.

RAFEL

Parlém

avans jo y tú.

MERCÉ

Que vols dirme?

RAFEL

Escoltam, Mercé...

MERCÉ

(¡Oh, Deu!)

RAFEL

¿A qué ve ton dissimulo?

¿á qué treu cap ton desdeny?

si aixís tractas d' ocultarme

lo que per mí ton cor sent,

t' equivocas, ja es inútil:

tú m' estimas, prou que ho sé.

(Ella fa que no ab lo cap.)

Sí: tú 'm vols, tú 'm vols no ho neguis,

si ho llegeixo clarament

en ton mirar p' é de foch;

en la rojor qu' ara ha encés

tas galtas, hasta en las llágrimas

que dels teus ulls van cayent...

que es l' amor qui 't fa plorar

de ditxa y de goig.

MERCÉ

(Alsantse.)

¡Raïel!

RAFEL

No m' ho neguis, no 't creuria,

tú 'm vols, com jo 't vull, Mercé.

MERCÉ

Atúrat, no, no segueixis,

no puch escoltarte... ves...

RAFEL

Encara no; avans oirme

deus fins al fi: hi ha poch temps

que la sort me va portar

á viure aquí al costat teu...

y de cop, ja compassió

vaig sentí per tú, veyent

qu' erats víctima d' un home

sense cor, brutal, cruel,

que 'n lloch d' estimat ó al menos

de respectarte, Mercé,

t' oprimía y ab son despreci

pagava 'l carinyo teu.

Mes tart va aná cambiant

aquell primer sentiment
 de pietat, y dintre 'l cor
 s' hi van formar ja 'ls arrels
 de mon amor; d' allavors
 la planta ha vingut creixent
 y avuy es arbre frondós,
 un arbre plantat pel cel
 dintre mon cor, y á sa sombra
 puch viurer ja solzament...
 (*ab passió*) ¿No es vritat qu' un arbre igual
 dins ton cor ha tret arrels?
 Per caritat t' ho demano:
 calla y déixam.

MERCÉ

RAFEL

No, Mercé,

parla, parla y lo teu cor
 óbram ara, jo t' ho prech.

MERCÉ

Impossible: no 'm preguntis
 que no 't respondré, Rafel,
 y calla que tas paraulas
 me fan mal, que 'n ellas veig
 un agravi á la meva honra,
 y comportarlas no dech.
 (*ab energia*) No vull, ni puch estimarte,
 y si la desgracia fés
 que contra ma voluntat,
 y en lluyta ab mos sentiments
 un amor... com lo que dius,
 á dintre 'l meu cor brotés,
 demanaríá á tot' hora
 ajuda y forsas á Deu,
 pera arrancarne del pit
 aquesta espina cruel,
 que soch bona, y ma consciencia,
 t' ho juro, no tacaré
 ab lo llot de la deshonra:
 jamay los remordiments
 farán de ma vida trista
 y pesarosa, un infern.

- l'el qu' he dit ja pots comprendre
que res de mí esperar deus.
- RAFEL
¡Que escolto! lo meu amor,
¡quan malament has comprés!
¿Que ha d' envilirte suposas?
¿Que te de tacarte 't creus?
No, Mercé, si 'l que 't demano
es lo teu cor solzament:
¿vols sé honrada? honrada sigas,
si 'l teus desitjs son los meus,
si ma sola ambició, fora
mirarte y cada moment
llegir en lo més profon
dels teus ulls, lo dols secret
del nostre amor, que jo y tú
sabríam tant solzament.
Ja veus com vull que m' estimis
y com t' estimo, Mercé!
- MERCÉ
Calla, calla, no segueixis,
t' ho he dit ja...
- RAFEL
Pero...
- MERCÉ
Rafel,
deixam, t' ho demano en nom
d' eix amor que per mí sents.
- RAFEL
¡Per mon amor m' ho demanas,
obehirte per ell dech!
¡M' estima per mes que ho negui.)
(*Se dirigeix á la primera porta, dreta.*)
- MERCÉ
(*Se 'n va al quarto.*)
- RAFEL
Mercé, adéu.
(*Entra primera porta dreta.*)
- MERCÉ
¡L' estimo! y he d' ofegar
dins mon pit, eix sentiment
qu' es mon encant, ma ventura
y en 'questa vida, mon cell!...
¡Oh Verge! donéume forsas
y aliento per vence' aquest
amor, que á mos propis ulls

me rebaixa y m' envileix.
 He perdut la pau del ánima
 y la he perdut sens voler...
 qu' aquesta passió ha brotat
 dins mon cor, apesar meu,
 per' aumentar mas lesditxas,
 mon neguit, mos sufriments,
 y portar á ma existencia
 miserable, encar mes fel!

ESCENA IX

MERCÉ, PERE, (*pel foro molt malhumorat*)

PERE

(*Parla sol*) Sempre igual, sí, la desgracia
 m' ha de perseguir per tot,
 malehit siga jo mateix
 y 'l día que vinguí al mon.

(*S' assenta; va pensant y diu lentament:*)

Arribo allí, y á las blancas
 poso dos duros, y al tom
 surten negras; altra volta
 faig nova posta; allavors
 á las blancas... també ho erro:
 surten negras; redé cop:
 poso á las negras, y tornan
 á surtir blancas de nou.

¡Quina nit de mes desgracia,
 de mes pega y mala sort!

(*S' alza.*) No hi ha remey... al café espera
 la Lola... m' enduch d' aquí aixó
 y surto del pas... avant:

(*Mirant á la Mercé.*)

tan si ho vol com sino ho vol.

MERCÉ

(*¿Qué pensarà?*)

PERE

Escolta, vina,

vina dona, aquí, mes prop...

MERCÈ

Veurás, Pere, seu á taula
y soparém.

PERE

No 'n vull.

MERCÈ.

¡No!

¿per qué?

PERE

Perque abaix m' esperan.

MERCÈ

¿Qui t' espera abaix?

PERE

Lo Roch.

MERCÈ

Sempre 'l Roch.

PERE

¿Quin mal t' ha fet?

MERCÈ

A mí? cap.

PERE

¿A qué ve donchs..?

MERCÈ

¿Per qué no buscas companys
d' altra mena?

PERE

Perqué no!

pe 'l demés y tú que tens
què dirne d' ell?..

MERCE

Es un hom

sense ofici, no treballa,
no se sab com viu y aixó
fa que 'l mirin ab mals ulls
molta gent.

PERE

Pero qui son

aquets que 'l mal parlan?

MERCÈ

¿Qui?

jo no ho sé; pro ho diu tothom...

PERE

¡Dius mentida!..

MERCÈ

-Bueno, vaja,

no 'n parlém mes.

PERE

Si tú al Roch

lo tens entre cella y cella
ficat, si no 'm vé de nou;
pero te 'l fará menjar,
si no t' agrada pitjor
per tú; mira 'ls meus amichs
jo me 'ls trío, sabs, jo sol,

y escóltam: d' ara en avant
no vull sentir mes sermóns,
¿estás? y recordat sempre
que aquí casa mano jo.

Ara ja ho sabs: punt en boca:
s' han acabat las rahóns.

MERCÉ

Si jo t' ho dich solzament
p' el teu be, perque tinch por
que 't portará á la desgracia...
que 't perdrá...

PERE

He dit que prou.

MERCÉ

Callaré ¡com callo sempre!

PERE

Sí, val més. Escóltam: jo
vinch per diners.

MERCÉ

¿Aquí á casa?

PERE

Sí, aquí á casa...

MERCÉ

Per qué 'ls vols?

PERE

Perqué 'ls necessito, sabs?

MERCÉ

No 'n tinch.

PERE

Que no 'n tens dius?

MERCÉ

No.

PERE

Bé has cobrat la setmanada
de la fábrica

MERCÉ

Sí.

PERE

Donchs

vinga.

MERCÉ

¡Que dius!

PERE

Ben depressa

y no 'm repliquis.

MERCÉ

Pro... ¿com

ho farém fins al dissapte
si te la dono?

PERE

D' aixó

no 'n tinguis cap mal de cap;
mira, escolta: dintre poch
serém richs; tindré diners
á paletadas; jo sol
cobraré un grapat de duros

cada día.

MERCÉ

Tu?...

PERE

Si: jo;

tot ganancia; ja ho veurás
com lluhirém allavors.

MERCÉ

Y d' hont ve aquesta fortuna?...

PERE

Ve per conducto de Roch.

MERCÉ

(Pobres de naltres.) Per qué
no se la queda ell?

PERE

No pot:

li falta...

MERCÉ

Qué?

PERE

No puch dirto.

MERCÉ

(Ara si que perduts som.)

PERE

Ja veurás quina vidassa
portarém, ni cap senyor:
res de taller; á ca 'n Ribas
ja no hi torno.

MERCÉ

Pero... com

es aixó, y ¿quins negocis
te proporciona?...

PERE

Avuy prou

t' he dit ja: un altre día
t' ho contaré. Vinga alló
que 't demanava...

MERCÉ

¿'Ls diners?

PERE

Sí, 'ls diners, corre.

MERCÉ

Ja son

las deu... no surtis avuy
de casa...

PERE

Acabém d' un cop:

los quartos.

MERCÉ

Escoltam, l'ere,

la vritat, no tens rahó;
tu has cobrat avuy cinch duros
del taller, gástals si vols;
pero quan menos per casa
déixam los meus.

- PERE Dich que no,
y donamels ben depressa.
- MERCÉ Per Deu, Pere...
- PERE Quantas rahons:
vinga al punt lo que 't demano
ó aquí 't xafo... *(amenassantla ab lo puny)*
- MERCÉ ¡Verge!
- PERE ¡Oh!
- la teva temeritat
m' irrita, digas d' un cop:
¿vols donarmels si ó bé no?
determinat...
- MERCÉ Deu del cel...
- PERE considera...
- PERE ¡Ah! no ho vols
de grat? donchs míra, per forsa
será. *(l agafa pel bras y la sacut.)*
- MERCÉ ¡Déixam!
- PERE Arri donchs,
¡tossuda! *(la fa caure' agenollada.)*
- MERCÉ *(li dona 'ls diners de la butxaca del de-
vant. Ab ira reconcentrada.)*
- Te: prén y vesten!
*(Lo Pere pren los diners, la mira ab rabia
y surt pel foro.)*
(La Mercé s' alsa y diu molt exaltada:)
¡Oh, venjansa! ¡Raf.!! *(cridantlo desde 'l
mitj de la escena pero de repent s' atura,
s' hi repensa, 's passa la ma pel front,
mira al cel y diu ab fermesa:)* ¡¡No!!

1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

Acte segon

Mateixa decoració del acte primer. Sobre la taula de l'esquerra una botella que fá de candelero y sosté una bujia encesa; sobre la taula de la dreta un quinqué de petroli. Las dos taulas son á primer terme.

ESCENA I

PERE y ROCH sentats á la taula de l'esquerra bevent y jugant á cartas. SRA. ROSA y SISQUET á la taula de la dreta; ella cusint. Los dos grupos sostenen' conversa separada y ab veu baixa, fins que ho indicará 'l diálech.

ROCH ¡Va per la Lola! (*Bevent un got de ví*)

PÈRE Donchs ¡va

per la Trinitat! (*Id.*)

ROCH Bevém

per las dos... (*Tornan á beure*).

PÈRE Y per la banca

nova... (*Id.*)

ROCH Sí, Pere, també

per la banca.

PÈRE Y ara, tu donas.

ROCH Trunfos bastos.

PÈRE Es lo rey.

(*Comensan á jugar.*)

- ROSA *(Seguint una conversa comensada.)*
Y vetho aquí.
- SISQUET 'M deix parat!
y ¿avuy diu?
- ROSA Avuy mateix
al cap al tart; jo m' estava
sola aquí casa, quan ell
se presenta ab dos camálchs...
- ROCH ¡Las quaranta!
- PERE Sempre tens
bonas cartas.
- ROCH Ja ho pots dir.
- PERE ¡Ets home de sort!
- ROSA Los tres
se fican allí al seu quarto
y surten als poch moments
ab dos matalassos...
- SISQUET ¡Pillo!
- ROSA Tornan á pujar després
y se 'n enduhen la taula
y la calaixera...
- SISQUET ¡Bien!
¡alsa! ¡alsa!
- ROSA Y un bahul
tot plé de roba.
- SISQUET ¡Han fet net!
Ja no caldrá que dissapte
fassi la pobra Mercé,
¡quina neteja!
- ROSA ¡Oh! sí, sí
que ha sigut bona...
- SISQUET ¿Aixís res
hi haurá deixat?
- ROSA Quatre trastos
que no valen cap diner.
- SISQUET ¿Y ahont ho han dut?
- ROSA Al empenyo;
aquí al cantó; á ca 'l Saumell.

- SISQUET Sí, vaja...
- ROSA Com no treballa...
- SISQUET Donchs ¿qué fá?
- ROSA Lo qu' ara veus.
- ROCH *(Contant las sevas cartas).*
Dèu, vint y hu; trenta quatre,
seixanta; setanta set...
guanyo.
- PERE N' estava segur
de perdre...
- ROCH Veurás, deixém
de jugá y escolta.
- PERE Parla
mes baix que no 'ns sentin.
- SISQUET ¿Que!
y ¿aixís viu?
- ROSA Aixís: ve 'l Roch;
jugan un rato; després
á las dotze surten fora
y van á dinar.
- SISQUET ¿Pro ell
no menja ab la dona?
- ROSA No:
ja fa días. A las set
de la nit tornan aquí
y á las nou cap al carré'
altra vegada, y ja llestos
fins l' endemá no 'l veus mes.
- SISQUET ¿Quina vida si durava!
y 'ls galls ¿d' hont surten?
- ROSA Be ho veus
prou clá': va empenyantho tot
y 'l que no empenya s' ho ven;
¿segons diuhen s' ha tornat!...
- SISQUET Sí, vaja, un cul de café...
un gandul... un jugadó...
- ROSA Com lo Roch: ja es igual qu' ell.
- SISQUET ¿Quina llástima! ¿pro que hi diu

- en tot aixó la Mercé?
- ROSA ¡Qué vols que hi digui la pobra!
calla com sempre y sofreix.
- SISQUET Vaja, que al món no hi ha justícia,
que ha d' havernhi, aqueix parell
de perduts y pillos, foran
de reixas en dins fa temps...
Y aixó d' avuy ¿qué no ho sab
encar ella?
- ROSA No.
- SISQUET ¡Deu meu!
vaya un disgust se li espera
quan vegi que 'ls mobles seus
han volat...
- ROSA ¿D' ella dius?
- SISQUET Sí:
d' ella es tot lo parament
de casa.
- ROCH Te de sé avuy:
no 's volen esperar més...
- PERE ¡Mala desgracia que 'ls caygui
á sobre!
- ROCH T' han donat prou temps
per buscar las mil pessetas.
- PERE Donchs no las tinch y ni sé
hont trobarlas...
- ROCH Perqué vols...
- PERE ¡Perqué jo vull! no t' entench:
parla més clar.
- ROCH Home, home,
demánalas al Rafel.
- PERE No m' hi tracto.
- ROCH O bé á sa mare.
- PERE Tampoch m' hi faig.
- ROCH La Mercé,
donchs, que ho demani per tú...
- PERE ¿Ella?
- ROCH Sí.

PERE

Pero no veus,
Roch, que ja fa quatre días
que ni tan sols ens mirém.

ROCH

Feshi la pau.

PERE

¿Jo abaixarme?
¡may de la vida!

ROCH

¿T convé;
creume á mí...

PERE

Deixemho corra;
y per altra part ¿tú 't creus
que 'ls rellogats tenen quartos?

ROCH

Y molts, Pere...

PERE

No pot ser.

ROSA

Donchs ¿es á dir que als seus pares
tu 'ls coneixías, Sisquet?

SISQUET

Prou, prou.

ROSA

Y ¿eran gent molt rica?

SISQUET

Estavan arregladets.

ROSA

¿Y donchs?

SISQUET

Los dos van morir-se
en un any; y la Mercé
va gastá entre malalties
y enterros, tots los diners
que guardavan, y allavors
no va tení altre remey
que posarse d'aprenenta
á la fábrica de 'n Sert,
hont ara treballa...

ROSA

¡Pobra
noya, tan bona com es
y tenir que vení a raure
en mans de semblant pillet!

SISQUET

Miris, si m' hagués cregut
no 's veuria com se veu...

ROSA

Y aixó?

SISQUET

Volía casarmhi;
pero ella no 'm va volguer:
li va agradar mes lo Pere.

- ROCH Tu li parlas de be á be;
si vols ja 'n tens de paraulas
pera enganyarla...
- PERE Pro ¿t creus
que no 'm veurá la intenció
desseguida?
- ROCH Si ho sabs fer:
no. Provau.
- PERE Tot just avuy
que li he prés los mobles.
- SISQUET Net:
me va donar carabassa.
- ROSA Be, vaja...
- SISQUET Per massa vell.
- ROSA Prou la va errá...
- SISQUET Sí, senyora
ab mí hauría estat al cel;
mentres qu' ara...
- ROSA No me 'n parlis...
¡Jesús, María, Joseph! (*fentse creus*)
- SISQUET Jo, no es pera alabarme,
pero vosté, ja 'm coneix:
m' agrada treballar molt
y gastá poch; hont me veu,
ja tinch á la *Caixa d' oros*
trenta duros...
- ROSA Jo també
l' any passat n' hi vaig posar
(*ab veu alta*, mil pessetas.
- SISQUET (*crident*) ¡Sota!
- ROCH (*al Pere*) ¿Sents,
sents Pere? (*Pere y Roch paran atenció
á lo que diuhen Sra. Rosa y Sisquet.*)
- SISQUET ¿Tot adelantos?
- ROSA Tot adelantos, Sisquet.
- SISQUET En 'quest pas, senyora Rosa,
anirán lluny...
- ROSA Així' ho crech.

- SISQUET *Nada, com las carbasseras
s' enfilarán...*
- ROSA *Lo Rafel
no te vicis; jo estalvío
y es aixís com avansém.*
- PERE *(al Roch) No 'm pensava que tinguessin
los rellogats tans diners.*
- ROCH *Ja ho sabia y ojo, Pere,
mira quant aprop los tens.*
- ROSA *Es molt tart y se 'm fa estrany
que no sigui aquí 'l Rafel...*
- SISQUET *Tampoch no ha vingut encara
y es molt raro, la Mercé.*
- ROSA *¿Que vols dir?*
- SISQUET *(No m' embolico.)
Senyora Rosa, no res.*
- ROSA *Com l' altre dia 'm parlavas...*
- SISQUET *La veritat, no l' entench.*
- ROSA *De si estava enamorat
lo meu fill...*
- SISQUET *¿Quí, lo Rafel?
li devía dir per broma.*
- ROSA *Ara m' enganyas, Sisquet,
y fas mal...*
- SISQUET *Li dich de serio.*
- ROSA *En aixó veig que no 'm tens
confiansa.*
- SISQUET *Donchs si tan
l' interessa 'l sapiguéu
(ab intenció) ¡espavilis! ja ho té entés.*

ESCENA II

Dits RAFEL, MERCÉ

- MERCE *Bona nit.*
- ROSA *Bona nit.*
- SISQUET *Ola.*

- ROCH Ja la tens aquí.
- RAFEL Abaix
he trobat á la Mercé
qu' arribava.
- MERCÉ 'M fet un quart
de jornal mes á la fábbrica:
fins ara hem estat vetllant.
- ROCH (Per si mateix.)
Sempre 'ls dos junts; ja no poden
ni ho saben dissimular.)
- SISQUET Y tu Rafel?
- RAFEL També plego
ara.
- SISQUET Y aixó?
- RAFEL He treballat
en acabar un model
que 's necessita demá
á primera hora.
- SISQUET Si, vamos,
quan convé, convé.
- RAFEL Y que fas
per aquí?
- SISQUET Res; companyia
á ta mare; ara me 'n vaig
un rato á veure com marxa
la Ignés...
- ROSA Sisquet, ja entrarás
á darmen noticias, luego
quan retiris...
- SISQUET Natural:
ja pensava ferho aixís.
Adéu, torno aquí aviat.
- ROSA Y tu Mercé?
- MERCÉ Jo entro á dintre
á mudarme (*entra primera porta esquerra*)
(*al Roch*) (Ara ho veurá...
aném, aném desseguida;
quan torném ja haurá passat

- lo primé cop.)
 ROCH *(al Pere)* (Tens rahó.)
 Bona nit. *(surten Pere y Roch pel foro)*
- ROSA Adeusiau.
 Gracias á Deu que son fora;
 me fan pqr, Rafel, ja ho sabs,
 mira, la sort que 'l Sisquet
 finsas ara aquí s' ha estat,
 que sinó...
- RAFEL No s' hi amohini.
 ROSA Tu ja ho dius, pero...
 RAFEL Que li han
 de fer á vosté?
- ROSA 'L cas es
 que després del que ha passat
 aquesta tarde, tremolo
 tota.
- RAFEL ¿Qué ha sigut?
 ROSA Veurás...
 MERCÉ *(Surt del seu quarto emocionada y cau en
 una cadira.)*
 ¡Deu meu; ¡Deu meu! aixó es massa:
 ja no puch mes!
- RAFEL Digui aviat,
 mare.
- ROSA Res, qu' ell se li ha endut
 la roba, 'ls mobles, tot, va.
- RAFEL Lo Pere?
 ROSA Sí, sí 'l seu home.
 RAFEL Y que n' ha fet?
 ROSA S' ho ha empenyat,
 sens deixarli á la Mercé,
 ni roba pera mudars.
- RAFEL *(Exaltantse per moments.)*
 ¡Viva Deu! ja es impossible
 tanta baixesa mirar,
 sense que á un home li bullin
 y se li encenguin las sanchs.

Prou n' ha fet, lo miserable,
 avuy som al cap de vall,
 y 'l teu martiri, Mercé,
 t' ho juro, que fi tindrà.

MERCÉ

¡Rafell!

ROSA

¡Fill meu!

RAFEL

Mare, deixi

que 'l qu' aquí dins tinch tancat
 de tan temps, d' una vegada
 esclati avuy, no puch ja
 contenirme, que per mí
 lo moment ja es arribat
 de ferli entendre á aquest home,
 á aquesta fera, que hi ha *(á la Mercé)*
 qui t' ampari y qui 't defensi
 contra d' ell; fora un cobart
 si veyentne com t' insulta
 y te humilla al meu devant,
 permanesqués indiferent
 y hasta ab los brassos creuhats.
 Prou ja Mercé, has patit,
 y d' aquesta hora en avant
 cada insult que 't fassi, jo
 un insult li faré igual:
 si t' humilla, he de humillarlo
 finsas á ferli besar
 la terra que tu trepitjas,
 y si arribés á alsá osat
 la má sobre teu, llavoras
 te jur que no ho farà en vá,
 Mercé, que li arrancaré
 la vida sense pietat.
 Cálmat, Rafel.

MERCÉ

ROSA

Per Deu, fill,

calla que 'm fás tremolar...

si algú 't sentís...

RAFEL

¡Qué m' importa

á mí tot lo que dirán!

ROSA
 MERCÉ
 RAFEL

¡Calla!

¡Deu meu!

Al carré'

vol tirarte, t' ha robat
 los pochos mobles que 't quedavan,
 fins la roba... té ¡que hi fa!
 mira ¿veus aquella porta (la 1.ª dreta)
 oberta de bat á bat?
 d' avuy allí es casa teva,
 familia també 'n tindrás...
 la mare, será ta mare;
 jo, Mercé, lo teu...

ROSA

(interrompintlo.) ¡No, may!

¡Calla, fill, per 'mor de Deu,
 tas paraulas me fan mal!

RAFEL

¡Mare! ¿á vosté? (Sorprés)

ROSA

Sí: tu éstimas

á la Mercé, y aprovar
 jo no puch aquest amor
 que es un amor criminal.

RAFEL

¡Que sento!

MERCÉ

¡Senyora Rosa!

ROSA

¡Ay Rafel! no tractis ja
 d' amagarme ta passió:
 sens voler l' has confessat.

RAFEL

Donchs, sí, mare, jo la vull
 y no pretench ocultau:
 fa molt temps que ab tota l' ánima
 l' estimo, encar que he tractat
 d' ofegar dintre mon pit
 aquest amor, tot en vá
 ha sigut; moltes vegadas
 allunyám d' ella he provat
 per sempre, y de nou la sort
 me l' ha portada al devant
 qu' es lo meu cor com l' acer
 y 'l cor d' ella com l' imá

xucladó, que 'l meu li acosta
fins contra ma voluntat.

ROSA

Sí, mare, jo no puch viure
ja sense ella ¡á que negau!
¡Verge santa! y quanta pena
me donas al escoltart!
Pero ¡tú, Mercé!...

MERCÉ

No 'm culpi

sense que m' escolti avans:
jo sabia 'l seu amor;
va confessármel; pro may
li he donat cap esperansa;
de cap modo l' he alentat;
que dona de be jo soch,
y si no 'm puch estimar
al meu home, per lo qu' es
y pel viure que m' ha dat,
lo respecto, perque 'm mana
lo meu deber respectarl.
Senyora Rosa, al seu pit
torni la calma y la pau,
perque fins si jo estimava
al Rafel y 'l cor lligat
tingués al seu, sens volerho
per una causa fatal,
avans jo de confessarli
la meva debilitat,
jo li juro. d' aquí dintre (*lo pit*)
voldría 'l cor arrancám.

ROSA

(¡Oh! l' estima, en va procura
la pobra dissimulau!)
Mira, Mercé, si no 't culpo;
si comprench que tu has obrat
com deu fer la qu' es gelosa
de son bon nom; pro veurás:
ell te vol y avans que tot,
d' ell, Mercé, t' has de guardar
y en 'questa casa 'l perill

t' está sempre amenant.

MERCÉ (Resolta). ¿Qué vol que fassi?

ROSA Que surtis

avuy d' aquí.

RAFEL (Ab fermesa). No, aixó may:
si se 'n vá me 'n vaig ab ella.

ROSA ¡Rafel!

RAFEL Sens mí no 's mourá:
ja li dich mare.

MERCÉ (Apart á la Sra. Rosa). (Oh, salvim
senyora Rosa.)

ROSA Veurás,
fill meu, si la Mercé 's queda
aquí, jo demá me 'n vaig
que ab ma presencia no vull
lo que passa autorisar.

RAFEL ¡Mare!...

ROSA Entre la Mercé y jo,
esculleix.

RAFEL Tingui pietat
de mí.

ROSA Estich ja resolta.

MERCÉ ¡Jo soch la que se 'n irá!

ROSA Tu sola?

MERCÉ Sola ó ab lo Pere.

RAFEL ¡Ab lo Pere!

MERCÉ No ho sé encar.

RAFEL No pot ser.

MERCÉ Ma obligació
coneix y á cumplirla vaig.
Puja 'l Pere; he de parlarli;
deixintnos sols curts instants.

RAFEL ¡Pero Mercé!...

ROSA Fill meu, entra:
respecta sa voluntat.

(Sra. Rosa y Rafel, entran primera porta dreta.)

ESCENA III

MERCÉ, *després* PERE

- MERCÉ Ja es aquí, Deu m' il·lumini
y 'm guardi de pendre mal.
- PERE (*Molt bi usch pero volent ser amable.*)
Ola, Mercé, (haig de tenir
política.)
- MERCÉ (*Resolta.*) Hem de parlar'
jo y tú, Pere.
- PERE Be, ja 'm penso
lo que vols dirme, pro avans
valdria mes que escoltessis
dos paraulas; acabat
pots entrar tú ¡ey! si 't sembla
y si pel cas t' es igual.
- MERCÉ (*Ab forsa.*)
Que has fet avuy dels meus mobles
y de ma roba?
- PERE Ho sabrás
á luego; tingas paciencia,
t' ho prego, sols per mitj quart.
- MERCÉ (¿Qué significa?) Com vulguis;
t' escolto; pots comensar
desseguit.
- PERE De primé' seu
aquí aprop, al meu costat.
Aixís.
- MERCÉ (No l' entench, tinch por
y no sé de qué.)
- PERE Avans
respontme sense *rodeyos*
al que 't diré ¿no es vritat
que 't faig rabia?
- MERCÉ ¡Qué dius, Pere!

PERE

Sí, sí, Mercé, parlam clá.

MERCÈ

Rabia, no. *(ab molt desdeny.)*

PERE

Donchs se m' estranya:

si 'm fessis lo que jo 't faig
jo t' en tindria.

MERCÈ

¿A qué vé?...
¿A qué vé?...

PERE

Sí, Mercé, sí, fa dos anys
que 't mortifico á tot' hora,
que 't faig patir, que t' he dat
una vida prou dolenta
pitjó que un infern, y encar
aixó no es tot, que per ferme
avuy més ruhí y més baix
als teus ulls, finsas ta roba
y 'ls teus mobles he empenyat.

MERCÈ

A que ve, Pere, 'l retreurer...?

PERE

A que vé? ara ho sabrás,
escoltam: est'ich resolt
á mudar de vida.

MERCÈ

*(Ja*no hi ha cap dubte, aquest home
ne porta alguna de cap.)

PERE

Durava massa ¿m' entens?

y avuy he donat al cas:

res de joch; d' aquí venia

casi sempre tot lo mal;

perdia y 'l meu negre humor

tú l' havias de pagar.

També s' ha acabat lo beure,

que 'l beure fa perdre 'l cap

y un hom no es un hom y á voltas

fa sens voler, disbarats.

De la teva roba y mobles

n' he tret vint duros y rals.

(Los posa sobre la taula.)

Té: prentlos, y tú mateixa

te 'n vas á desempenyau

tot, al matí quan te llevís;

jo no podré, que demá
torno de nou á ca 'n Ribas,
al taller.

MERCÉ

(¿Será vritat?
¿l' haurá Deu tocat al cor?
¿será possible?)

PERE

Y ni un quart
de festa faré may més:
á las set cap al treball,
y al dissapte 't daré tota
la setmanada.

MERCÉ

(Veyám
á que vindrá á pará aixó.)

PERE

Estich cuyt y fastigat
de la vida qu' ara porto...

MERCÉ

¿Y 'l Roch?

PERE

Lo Roch saltará
avuy mateix d' aquí casa,
t' ho prometo: tot lo mal
me ve d' ell, prou ne tenías
tú de rahó.

MERCÉ

(Pro será
cert lo que escolto ¡Deu meu!
¡y quin cambi més estrany!)

PERE

Y digas si soch de nou
per tú 'l qu' era, 'm mirarás
en bons ulls?

MERCE

Sí, home, sí:
lo que vull es viure en pau
dintre de casa.

PERE

Tens rahó:
mira, á la nit al plegar
te portaré á dá una volta
per la rambla, com avans,
y sempre 'm veurás alegre:
tot alló ja s' ha acabat.

(com assillat per una idea.)

¡Mala desgracial

MERCÉ (Sorpresa.) ¿De qué?
 PERE Si fos rich en lloch d' anar
 á treballar á la fábbrica
 per defensá un trist jornal
 podrías quedarte á casa,
 tranquila.

MERCE Pere, aixó ray;
 no t' apuris: de petita
 qu' estich feta á treballar,
 y á casa sense fer res
 tampoch m' hi sabría estar.

PERE ¡Redeu! ¡y qu' es mala cosa
 lo ser pobre!

MERCE Que s' hi fa!
 Encara n' hi ha de pitjors
 que naltres; al cap de vall
 tením salut, tením feyna
 ¿qué podém aná á buscar?

PERE Mira, si avuy solzament
 jo tingués diners... ¡mal llamp!
 deixemho corre...

MERCE No, esplicat...
 (Crech que ja havém arriuat
 allí hont ell vol.)

PERE Donchs, Mercé,
 m' han vingut á proposar
 lo ferme rich.

MERCÉ ¿A tu, Pere?
 PERE A mí mateix: dins poch's anys
 ni á tú ni á mí ¿tú 'm comprens?
 ens cáldria treballar.

MERCÉ ¿De qué 's tracta?
 PERE Res: tan sols
 de montá' un taller en gran
 de ebanista; jo estaria
 al frente; á més lel jornal
 que fora al doble que 'l qu' ara
 guanyo, entraría á la par

á las ganancias, y aquestas
muntarian altre tant.

MERCÉ

Agafau, donchs.

PERE

No pot ser:
volen una cantitat
perque respongui de mí,
y no la tinch.

MERCÉ

Pero ¿quant
te demanan?

PERE

Doscents duros:
ras y curt; y ¿ahont trobals?

MERCÉ

En cap puesto.

PERE

¡Prou que ho veig!...
d' aixó p'oro.

MERCÉ

¡Que s' hi fa!
paciencia...

PERE

Sí, paciencia
y aguántat y mentrestant
los altres que 's fassin richs,
y tu mirantho.

MERCÉ

Veurás...
potsé' tindré m una sort
algún día.

PERE

¿Nosaltres? ¡cá!
no tothom es lo Rafel
y sa mare.

MERCÉ

¿Ells?

PERE

¿No ho sabs?
tenen segons he sabut
doscents duros avansats.

MERCÉ

Impossible...

PERE

¿No ho sabías?

MERCÉ

Jo? no

PERE

Y ara 'm fas pensar...

MERCÉ

¿En qué?

PERE

Potsé' si 'ls hi devas.

MERCÉ

Si 'ls hi deya... ¿qué?

PERE

Aixó, estás,

tal vegada 'ns deixarian
aquests doscents duros.

MERCÉ

May

osaria demanarlos hi.

PERE

¿Per qué' provau ¿que hi perdrás?
lo no ja 'l tens, donchs lo sí
podrias aná' á buscar.

Que 'ns los deixessin á rédit.

MERCÉ

¿A rédit? (*estranyantse*).

PERE

Vull dir á guany.

Si encara 'ls fora un negoci,
en lloch de tindrels tancats
á la calaixera, sens
saberlos fer treballar,
si me 'ls deixessin á mí,
jo 'ls hi donaria un tant
per duro.

MERCÉ

Deixemho corre.

PERE

Mercé...

MERCÉ

No 'l vull dá' aquest pas.

PERE

(*Comensantse á irritar. S' alsan.*)

Pero ¡Redéu! que no veus
qu' es la sort nostra?

MERCÉ

Es en vá

tot lo que 'm diguis; me falta
pit per ferho; s' ha acabat:
no 'm parlém més.

PERE

Donchs jo sí,

Mercé, que te 'n vull parlar:
tením tan prop la fortuna
que la toqué m ab las mans
y tot aixó ¿s' te de perdre
per un punt teu? no, no, may!
Pero...

MERCÉ

PERE

Nada, avuy mateix
los hi demanas.

MERCÉ

No.

PERE

Ba,

- jo t' ho mano.
- MERCE Ni que ho manis.
- PERE T' hi obligaré.
- MERCE No ho farás.
- PERE Te dich que sí, y no m' exaltis.
- MERCE (*Molt resolta.*) Pere, ja havém acabat.
¿Que 't proposas? ¿que pretens
de mí? digau, parla c'á'.
- PERE Vaig á ferho: donchs per tú
conseguir dels rellogats
aquests diners: vetho aquí;
volías sabéu: ja ho sabs.
- MERCE ¡Ah! ja t' entench.
- PERE Me 'n alegro,
qu' aixís m' ahorrarás treball
d' esplicarho altra vegada;
y espavílat que vindrán
luego á buscá 'ls doscents duros,
y jo he promés entregals.
- MERCÈ Y ¿qui té de vení?
- PERE 'L Roch
- MERCÈ ¿Lo Roch? m' ho temí ja!
y ¿després del que m' has dit
osas?...
- PERE Si, ja s' ha acabat
lo fer ab tú la comedia
lo que t' he contat avans
del taller ¡mentida tot!
- MERCE Si tampoch m' ho he cregut may,
si he conegut que fingías
tot lo temps...
- PERE (*molt brusch.*) Y á mí ¿qué 'm fá?
Pero de totas maneras
vull aquests quartos ¡estás!
mira, ruca, si 'ls demano
es per ferlos treballar
d' un modo que un rédit gros
en poch temps ens donarán;

ajúdam, no siguis boja,
que serém richs aviat:
aném á montá una banca,
una banca ¿entens? ¿no sabs
lo qu' es aixó?

MERCÉ

No, ni ganas.

PERE

Ni jo t' ho vull explicar;
tan solzament te diré
que foran grossos los guanyès;
que viuríam com marquesos
jo y tú, sense treballar;
que tu vestits portarías
de llana y seda á tot d'ap,
y llogaríam un pis
al millor punt de ciutat,
y hasta arrastraríam cotxe,
y tot aniría en gran,
perque 'ls diners que volguessim
podríam jo y tú gas ar,
sens mirá enrera, y viuríam
al igual que potentats.

MERCE

Tot aixó t' ho ha dit lo Roch.

PERE

Ell ó un altre...

MERCE

Sembla estrany

que encara 'l creguis; no veus
que t' enganya.

PERE

Bé, veurás,

deixau corra, lo que vull
es que entris á demanar
á la mare del Rafel

(la Mercé va á la cuyna.)

aquests diners ¿sents? ¿ahont vas?

MERCE

A la cuyna.

PERE

¡Tú 'm vols perdre!

MERCE

No, lo que vull es salvat.

PERE

¿Hi entras ó no?

MERCE

(Molta fermesa.) He dit que no,
y ara menos que may.

Tal vegada y en- ar no ho sé,
 m' hauria determinat
 á dí á la senyora Rosa,
 lo que volías, en cas
 que 's 'gués tractat d' un negoci
 com tú deyàs, bó y honrat:
 d' un taller del teu ofici,
 ó altra mena de treball;
 pero ara que comprench
 y veig més ó menos clá
 que 'l Roch tan sols se proposa
 robarte...

PERE

¡Mercé!

MERCE

Robat,

ja t' ho he dit: de mí no esperis
 cap ajuda, ¿sents? que may
 me prestaré jo á apoyarvos
 ni á ell ni á tú, per fer mal.

PERE

Está be, fes lo que vulguis;
 pero tú aixís lograrás
 que 'm fassi d' altra manera
 ab 'quest diners.

MERCE

¡Ah, sí! ¡tan

mateix!

PERE

¡Sí!

MERCE

Donchs para á compte,
 molt á compte en lo que fas;
 pensathi be y... recórdat
 que 'l teu amich Roch ja ha estat
 á presidi.

PERE

¡Mala llengua!

oh! vesten del meu devant.

MERCE

Encara no, que t' he dit
 que t' havia de parlart'
 y ara ho vull fer.

PERE

Ves al diable.

MERCE

Pere, escolta, digam clar:
 ¿pensas seguir com fins ara

sent amich del Roch?

PERE

¡Mal llamp!

y que 'n tens de fer?

MERCE

Respontme

y ho sabrás molt aviat.

PERE

¡Sembla que vols alsá 'l gallo!...

MERCE

Digas.

PERE

Donchs sí.

MERCE

En aqueix cas,

escolta en pocas paraulas

ma resolució final:

avuy te dono de temps

per rompre' aquesta amistat

que aquí casa la desgracia

ens ha dut, si aixís no ho fas,

t' aviso: jo estich resolta

á anarmen de tú demá.

PERE

Donchs mira ja tens permís

de ferho sense esperar

ni un día, ni sols un' hora,

ni un minut ¿entens? ni may

que jo t' hagués conegut.

MERCE

¡Tan de bó, Pere!

PERE

¡Arri allá!

ESCENA IV

Dits, SISQUET; després ROSA y RAFEL

SISQUET

Bona nit (arribo al punt
de la confitura.) ¿Hont es,
Mercé, la senyora Rosa?

MERCE

Se 'n ha entrat ara mateix
á dintre 'l seu quarto.

SISQUET

A veurer:

(Cridant á la primera porta dreta.)

¡senyora Rosa! ¡Rafel!

- RAFEL (*Surtint*) ¿Que hi ha de nou?
- ROSA ¿Demanavas?
- SISQUET Sí: ja veurán...
- RAFEL Pro ¿Sisquet
que tens?
- ROSA ¿Digas?
- SISQUET Es que jo...
be, no s' alarmin.
- ROSA ¡Deu meu!...
¿pero quina novetat
hi há?
- RAFEL ¿Que passa?
- SISQUET (Ni sé
com comensarho).
- RAFEL Pro esplicat...
corre.
- SISQUET Vinch de ca la Ignés...
- ROSA ¡Que fá! ¿com se troba? parla
¡parla!
- SISQUET No massa prou bé.
- ROSA ¡S' ha mort! ¡s' ha mort!
- SISQUET Ep, aturis,
tan com aixó.
- ROSA Morta es.
- SISQUET Bueno, sí, ja que ho endevina;
ha finat ara mateix.
- ROSA ¡Ay pobre germana meva!
(*Plorant ab desconsol*).
- RAFEL Calmis, mare.
- SISQUET (*Volentla tranquilisar.*) Ja es al cel;
no s' hi capfiqui; es un pas
que aquí al mon tots l' hem de fer.
- MERCE No plori, senyora Rosa,
no 's desconsoli...
- SISQUET Molt temps
que 's veyá venir, jo ho deya,
no 'n surtirá y com de fet!
- ROSA Anemhi, fill.

RAFEL

Sí, sí anemhi
desseguit.

MERCE

Vinch ab vosté.

SISQUET

També jo ¿vols venir, Pere?

PERE

Ja sou prou; jo 'm quedo, anéu.

(*Surten pel foro Mercé, Rosa, Sisquet y Rafel.*)

ESCENA V

PERE, *després* ROCH

PERE

(*Assentat meditant.*)

Per doscents duros malehits
tení' que deixá' escapar
la sort... tot per culpa d' ella...
¿no sé com no l' he escanyat!

ROCH

(*Entrant foro.*) 'Hont se 'n va tota la tropa,
qu' ara he trobat al portal,
que surtía tot depressa
y tirava carré avall?

PERE

Aquí prop; á cá la Ignés.

ROCH

Y aixó?

PERE

S' ha mort.

ROCH

Vaja, ja

comprenc y aixís m' esplico
los plors també; veig que hi van
la teva dona, 'l Rafel,
y 'l Sisquet...

PERE

Sí.

ROCH

(*Camviant de tó.*) Y... ¿qué tal?
digas ¿com ha anat la cosa?

PERE

Malament.

ROCH

¿Li has proposat?

PERE

Sí, Roch, després d' un sermó
com la quaresma de llarch,
li he dit, ab bonas paraulas

lo que ab tú havíam quedat,
pero res, no m' han valgut
ni prechs, ni amenassas.

ROCH Ja.

Buenc, ho deixarém corre;
quin remey queda, als companys
los hi diré avuy que busquin
un altre soci, y en paus,
Si 'ls fessis esperá un día...
un sol día...

ROCH No ho voldrán:

no veus que de pretendents
ne sobran, n' hi ha tants y tants!

PERE ¡Malehitsiga!

ROCH Si qu' es trist

y tenincho aquí á la má.

PERE ¿Qué vols dir Roch? (agajantlo pel brás)

ROCH ¿Jo?

PERE Si, tú.

ROCH Parlava dels rellogats.

PERE Ja ho sé, pero...

ROCH Home, sols

que be 't podrían deixar
aquestos diners...

PERE Si...

ROCH Y luego

ja 'ls hi tornarías...

PERE Clá.

ROCH Y ara, adeu.

PERE ¿Qué fas?

ROCH Jo? surto,

qu' avuy tinch fyna.

PERE Pro ¿hont vas?

ROCH Tením á modo de junta.

PERE ¿Per la banca?

ROCH Sí.

PERE ¡Mal llamp!

Escolta, Roch, tú qu' ets home

de idees...

ROCH

Jc?

PERE

Si, veurás,
dem un consell: ¿qué farías
al meu puesto, per trobar
aquesta nit los diners
que 'm fan falta?

ROCH

Prou que sabs
tú 'l qu' has de fer per tenirlos...

PERE

Jol!

ROCH

Tú mateix.

PERE

(*Senyalant la primera porta dreta.*)

Alli?

ROCH

Clá'!

Si vols aquests doscents duros,
allí dintre 'ls trobarás
tancats á la calaixera
esperante.

PERE

¿Pro la clau
hont deu ser?

ROCH

Per qué la vols?

PERE

Perqué? per obrí 'l calaix.

ROCH

No 's necessita.

PERE

Que dius!
¿donchs per obrí, com se fá?

ROCH

Mira... (*ensenyantli un rossinyol.*)

PERE

Un rossinyol?

ROCH

Aixó

ho obra tot.

PERE

Dónam, y en tant
que jo me 'n entro allí dintre
á fé 'l fet, Roch, tu al aguayt
quédat aquí, y si sents
soroll m' av'isas.

ROCH

Ja está

entés.

PERE

Be puch contar ab tú.

ROCH

Sempre, Pere.

PERE

Donchs avant:

fora pó'.

(Va per entrar á la primera porta dreta y 's detura espantat.)

Mira, está oberta
la porta y no sé 'l que hi ha
en lo dintell, ni 'l que té,
que no puch... no oso passar...
(resolt.) No hi entro. Té 'l rossinyol:
deixemho corre.

ROCH

¡Covart!

PERE

Sí, tens rahó, ¡á que negarho!
no serveixo per robar.

ROCH

¡Ay, Pere! tens molta pó'
de pendre un grapat de rals
al Rafel; pro ell no 'n té
per' robat la dona.

PERE

(Gran sorpresa.) ¡Llamp
de Déu! ¿qué dius?

ROCH

Res, qu' ets cego

ó que dorms, sino has notat
lo que fá temps que aquí passa
á tas barbas.

PERE

Roch ¿que hi há?

ROCH

Que 'l Rafel y la Mercé
s' entencn; qu' ella enganyat
te porta; que 'ls dos s' estiman
y 's riuhèn de tú: ja ho sabs,
¡Ella!

(aterrat.)

PERE

ROCH

Y si aixís no fcs

¿tú 't creus qu' hauría aguantat
lo teu mal tracte? Jo 't feya
més viu: ella tot ho sab,
si fins coneix á la Lola
y está al corrent del que hi há
entre ella y tú; prou de dirli
lo Rafel se 'n ha cuydat

y si ella ho aguanta, Pere,
es pel que pots suposar.

PERE

¡La Mercé! Sí, estava cego!...
cego de bó, Roch, jamay
la més petita sospita
n' havia per mí creuhat,
jo la creya molt honrada
pero molt ¡á qué negaho!
(*ferm.*) Y ho es, sí, tot es mentida
lo qu' ara 'm dius, ho veig clá,
tú m' enganyas: Roch, confessa
qu' ara l' has calumniat,
digau, prompte, ó jo no sé
si podré aguantarme...

(*amenassador y agafantlo pel bras.*)

ROCH

(*desaixintsent brusquement.*) Ay, ay,
aquesta si qu' ha estat bona,
t' obro 'ls ulls y 'm vols matar!.
Sigas, home, lo que he dit,
Pere, es tan sols la vritat.

PERE

Sí, tens rahó; pro ni hi sento,
ni hi veig ni se lo que 'm faig..
(*ab rabia*) Vetaquí perque volía
deixarme; se 'n vol anar
á viure ab lo seu Rafel,
sí, sí, s' ho tenen tramat
los des; pero que ho intentin
y que ho provin ¡desgraciats
d' ells!

ROCH

(*ab burla.*) Per lo que veig la estimas!

PERE

(*ab furor que aumenta per moments.*)

¡Jo estimarla! ¡jo! no, cá,
si la aborreixo y la odio;
si no la he volguda may.
Mira, sino fcs perque
se 'n riuría lo vehinat,
de mí, li dava la bola
tot desseguida; veurás,

si hasta 'm faria favor,
ja que aixís podria ahorrám
de donarli una patada
per tirarla escala avall.
Pro avuy per mes que desitjo
terho, no es posible, clá,
la gent veuria qu' es ella
la que de mí s' ha burlat,
y 'l qu' es de mí aquesta mala
dona, ni ell, no se 'n riurán.
(excitadíssim) ¡Qué no daría per tindrels
á ell y á ella aquí plegats
pera agafarlos aixís *(estrenyent los punys)*
á tots dos, y destrossals,
y ferne micas, y en pols
convertils al teu davant!
ROCH (Ja es meu: aqueix bestia d' home
se l' estima mes que may.)
Y ara ¿encara tens escrúpols
de entrar allí?

(senyalant la primera porta dreta.)

PERE *(ab molta fermesa.)* No, no, cap:
dém lo rossinyol y vesten;
si pujan deixals passar,
ja no 'm fan por: si voldria
que m' hi trobessin, la sanch
ara daría per veurels...

ROCH Entra, corre...
*(Pere va per entrar primera porta dreta
la Mercé entra corrent, li passa al da-
vant y li tapa la entrada.)*

ESCENA VI

Dits MERCE

MERCÉ Pere ¿'hont vas?
PERE *(ab rabia)* ¡Mercé!
ROCH *(espantat)* ¡Mercé!

- MERCÉ (ab feresa) Vesten, Roch;
fuig d' aquí.
- ROCH Mercé, repara...
- MERCÉ Vesten dich, qu' ell y jo sols
hem de parlar.
- ROCH (com preguntant al Pere) Pere?
- PERE (molt sech) Ves,
y esperam al café nou.
(Surt Roch pel foro.)
(pausa) Y ara que ningú 'ns destorba
(irónich y ab calma forçada.)
digam, Mercé ¿qué hi ha? ¿que vols?
(ferma.) ¿Que anavas á fé allá dintre
quan jo he vingut?
- MERCÉ
- PERE Es aixó
lo que 't fa falta saber?
- MERCÉ Sí.
- PERE ¿Res mes?
- MERCÉ Res més.
- PERE Be donchs,
t' ho diré per darte gust:
(Molt lentament y molt marcat).
hi anava á robá'.
- MERCÉ ¿Y valor
tens per confessarmho?
- PERE Sí
que 'l tinch, Mercé ¿per qué no?
A mí 'm fan falta diners...
y 'ls que 'm faltan allí son,
y vaig á buscars.
(Volent entrá á la primera porta dreta.)
- MERCÉ ¡Detúrat!
- PERE (Brusco). ¡Au, apártat!
- MERCÉ (Decidida devant de la porta.) ¡Pere, no!
(Tremolant d' excitació).
Escolta avans: sabs fins ara
quant he patit en 'quest mon
per ta culpa, m' has tingut

olvidada, entens, del tot.
 Tu has corregut, alocat
 darrera...de qui sabs prou,
 mentres sola aquí 'm deixavas
 plorantne ma negre sort.
 Jugavas y 'ls teus diners
 anavas perdent al joch,
 y allavoras fins ma trista
 setmanada, 't feya goig,
 y ab gent que no vull nombrarte,
 gastavas los meus suors.
 Tenía mobles y 'tú
 te me 'ls has mal venut tots
 sens que de mí una paraula
 de queixa 'n surtís tan sols,
 que ab silenci he rosegat
 ma vergonya y 'l meu dolor;
 tot ho he sufert resignada
 fins are, Pere, entens, tot;

(*Ab molta enteresa*)

pero per dona d' un lladre
 no vull passarhi, aixó no!

PERE

(*Ab sarcasm*).

¡Que 'n tens de pit! al sentirte
 com t' exclamas, qualsevol
 se creuria, natural,
 qu' ets una santa.

MERCÉ

'L que soch

prou que ho sabs...

PERE

(*Explotant*).

Sí: la *querida*

del Rafel.

MERCÉ

¡Ments!

PERE

Ho sé tot.

MERCÉ

¡Que ments! he dit.

PERE

(*Cego d' ira.*)

No, traidora;

m' has venut; ho sab tothom.

MERCÉ

Aixó es un fals testimoni
 qu' avuy m' ha posat lo Roch;

¡ho juro!

PERE

¡Bí, ba, Mercé!

ni que ho juris no 't crech, no,
que per mí las tévas juras
no 'n tenen cap de valor.

(*Agafantla ab las dos mans.*)

Míram ben fixo; 'ls teus ulls
posa en los meus y respon:
¿tú no estimas al Rafel?
¡no tremolis, parla!

MERCÉ

¡Soch

honrada!

PERE

¿Pero l' estimas?

MERCÉ

¡No t' he faltat!

PERE

No es aixó

lo que 't pregunto ¡Redeu!
ja 'm vas apurant; d' un cop
parla clá', Mercé: ¿l' estimas?

MERCÉ

(*Alliva.*) Donchs sí y ab tot lo meu cor;
no sé mentir.

PERE

(*Ab rabia.*) ¡Desgraciada!

vas á morir, que com foch
la sanch me bull aquí dintre,
¡mala dona!

(*perseguintla.*)

MERCÉ

(*fugint del Pere ab terror*) ¡¡Auxili!

ESCENA VII

*Dils, RAFEL, se posa entre 'ls dos y 'ls separa quedant
agafant lo bras esquerra del Pere.*

RAFEL

¡Oh!

(*al Pere*) ¡que fas!

MERCE

(*ab espanti*)

¡Rafel, fuig!

RAFEL

(*no comprenentho.*)

¡Que fugi!

PERE

(*cegat per la rabia.*)

¡Ell aquí! ¡L' infera ho vol!
(treu un punyal y fureix al Rafel).

RAFEL

¡¡Oh Deu!!
(tambalejã y va á caurer á primer terme dreta.)

MERCÉ

(al Pere) ¡Assessí!
(criçant y corrent per la escena).
 ¡Socorro!

¡socorro!

PERE

(aterrat). ¡Que he fet!

MERCÉ

(s' agenolla al costat del Rafel.) (Al Pere.)
 ¡L' has mort!

PERE

(gran reacció y plã de terror parlant á sí mateix).

¡La justicia! 'L pal ¡Fugím!

(fuig desalentat pel foro.)

MERCÉ

¡Rafel! ¡Rafel! ¡no respón!

('i posa la ma al cor.)

¡respira encara!

RAFEL

(molt debil). ¡Mercé!

MERCE

¡Oh ditxa! ha parlat, jo soch

¡Rafel meu! jo, que t' estimo

RAFEL

No 'm deixis, Mercé.

(somrient, pero molt debil).

MERCÉ

(molt apassionada.) ¡¡May, no!!

(L' abraça ab deliri y quedan formant grupo; ella agenollada y sostenint al Rafel que queda desmayat.)

CAU LO TELÓ LENTAMENT

Acte tercer

Mateixa decoració

ESCENA PRIMERA

MERCÉ, SISQUET

SISQUET La sort de tú que sinó
qui sab lo pobre Kafel
hont pararia; ja 't dich
que l' ha passat bona; ves
ara com ara, ja fa
casi dos mesos...

MERCÉ Ben cert.

SISQUET N' ha sortit pels teus cuydados.

MERCÉ Sí, y per los de tots, Sisquet;
la pobra senyora Rosa
ja 't dich que prou ha sufert.

SISQUET Natural: com es sa mare,
li tocava qu' havia de fer?
pero á tú que ni has menjat,
ni has dormit, en tot lo temps
de sa malaltia, sense
que t' hi lliguessin ab ell
cap mena de parentius,

- té d'agrahirto molt més.
 MERCÉ ¡Pobre Rafel!
 SISQUET Si que la
 Mare de Déu dels anells
 l' ha salvat, no m' ho pensava
 ¡jo 't flich! si tenia un trep
 tocant al cor, que hi cabia
 lo meu puny, *nada* un xich més
 y se 'n 'nava á ca 'n Pистраus;
 no hi havia pas remey.
 Y ¿qu' ha dit al dematí
 lo metge?
- MERCÉ Que estava bé;
 pero que ha quedat molt débil
 y haurá de passar algun temps
 per reforsarse.
- SISQUET Aixó ray:
 vingan bons caldos ¿m' entens?
 aquest mal es lo de menos;
 se cura en tres y no res.
 ¿Que está llevat?
- MERCÉ Ja fa rato.
 SISQUET Y pot andá'?
- MERCÉ Sí; pro té
 d' apoyarse á algú.
- SISQUET Ja es hora
 de que aquí fora 'l veyém.
- MERCÉ Avuy ho hem dit ab sa mare.
 SISQUET Sí, creume que li convé
 surtí del quarto; s hi ha estat
 lo pobre ja massa temps;
 aquí 's trobará millor
 entre naltres, provarém
 de fe'l caminar; veurás.
 que aviat lo tens refet.
- MERCÉ ¡Quan hi penso!
 SISQUET Si que vaja...
 ja pot dá' gracias á Deu;

de miracle s' ha salvat;
lo pitjor de tot va ser
lo passá aquella hora y mitja
sens socorre'l.

MERCÉ ¡Ay Sisquet!

¡vaig patir! tots erau fora...

SISQUET Ja 'm recordo, á ca la Ignés,
que aquella nit, per desgracia
s' havia mort, pro ¿per qué
no vas cridá auxili?

MERCE Jo...

que vols que 't digui ¡Deu meu!
ni sabia lo que 'm feya...
y sa mare ¿qué digué
al veure 'l ferit?

SISQUET ¡Figurat,

pobra dona! ja 't dich que
la va passar y ben grossa;
pero al capdevall va fer
lo cor fort, y ella, jo y 'l metje,
vam cural.

MERCE Gracias á Deu

que s' ha salvat, si hagués mort
¡pobra de mí!

SISQUET Massa 't crech,

com tú 'n tenías la culpa...
de tot alló... vull dir que...

(s' embolica ell mateix).

vamos .. veurás... per xó no...
(soch un bestia.)

MERCE Prou ne tens

de rahó.

SISQUET Estigas tranquila:

no havent mort, no ha sigut res.

Y d' aquell pillo que 'n sabs?

MERCE ¿Vols dir del Pere?

SISQUET Si, d' ell:

del teu home.

- MERCE No l' he vist
d' aquell dia ni se ahont es.
- SISQUET De modo que no has tingut
noticias...
- MERCE Gracias al Cel,
no.
- SISQUET ¿Qué es á Barcelona?
- MERCE ¿Qui sab? pero jo no ho crech;
suposo que va fugir
per por que no l' agafés
la justicia.
- SISQUET Jo de tú
hauria dat part del fet
tot desseguida; ab tal home
pochs romansos: *duro* ab ell.
- MERCE Encara que ho mereixia
aquí no varem voler
delatarlo cap de naltres.
- SISQUET ¿Pero y 'l metge?
- MERCE Als nostres prechs
va callá; y com la ferida
no era morta!...
- SISQUET Ja comprench,
¡aixis si que se 'n pot riure!
¡ay! malaguanyat grillet
que vaga!
- MERCE Deixemlo estar:
prou pena te de se 'l qu' es.
- SISQUET ¿Y tú deurás tornar prompte
á la fábrica?
- MERCE Veuré
d' anarhi demá, es á dir:
sempre en lo cas que l Rafel
se trobi fort.
- SISQUET Per supuesto;
digas y ¿en tot aquest temps
no has surtit de casa?
- MERCE No.

SISQUET Vaja que 'l que has fet per ell,
tan so's pot ferho una dona
pel qui estima.

MERCE ¡Prou, Sisquet!

SISQUET Muixoni: girém lo ruch,
que anavam per mal carré.

ESCENA II

Dits, ROSA, després ROCH

ROSA Ola, Sisquet.

SISQUET Deu la quart
senyora Rosa, y be ¿donchs
com está 'l malalt?

ROSA Molt be:
ja 's comensa á trebar fort.

SISQUET ¿Que no surt aquí?

ROSA No encara;
d' aquí á un moment.

SISQUET ¿Qué está sol?

ROSA Sí.

SISQUET Veurá, me 'n hi cntro un rato.

ROSA Entrahi.

ROCH (*entrant*). Bonas tardes.

TOTS ¡Roch!

MERCE ¿Que 't porta aquí?

ROCH Poca cosa:
vinch á veure't.

MERCÉ ¿A mí?

ROCH Y á tots
vosaltres.

SISQUET Be, moltas gracias;
(ha posat modos de pch,)
y digas ¿al teu darrera
segu ix algú?

- ROCH Vinch tot sol.
 MERCÉ ¿Per parlarme?
 ROCH Per parlarte.
 ROSA ¿Sisquet, aném?
 MERCÉ ¡Per Deu? no
 's moguin, jo 'ls hi demano.
 SISQUET No 'ns mourém ja que tu ho vols.
 MERCÉ Ja pots comensar quan vulguis.
 ROCH Ara mateix.
 SISQUET Canta, Roch.
 MERCÉ Escolta avans ¿es que 'm dus
 algún recado d' ell?
 ROCH No:
 ni 'l duch, ni ganas.
 MERCÉ Corrent;
 esplicat.
 ROCH Primé' que tot
 dech dirte que havém renyit
 y per sempre 'l Pere y jo.
 SISQUET Ola, ola; ¿valtros?
 ROCH Naltros;
 m' ha trahit y estich resolt
 á matarlo allí 'hont lo trobi.
 ROSA ¡Verge Santal ¡quin horror!
 SISQUET ¿'Hont é 'l Pere?
 ROCH A Barcelona.
 MERCÉ ¿No va fugir llavors?
 ROCH No;
 com sab que no heu donat part
 del fet al jutge, es clá', l' hom
 está tranquil y no pensa
 mourers.
 SISQUET Y fa bé ¿ahont
 podria aná' que 's trobés
 milló' qu' aquí? te rahó.
 Y digas ¿que no ha tornat
 al taller?
 ROCH ¿Ell?

- SISQUET Ell, sí, Roch.
 ROCH ¿A que ferhi?
 SISQUET Aquesta es bona:
 á treballar.
 ROCH Massa y prou
 que 'n té de feyna.
 SISQUET ¡Ah! ¿traballa
 del ofici?
 ROCH Res d' aixó:
 si ara per ara es més rich
 que 'n Girona.
 SISQUET Ola, y ¿com
 s' ho ha fet?
 ROCH En dugas paraulas
 t' ho contaré.
 SISQUET Apa donchs.
 ROCH Aquell vespre al escaparse
 d' aquí, vensut pel terror
 se 'n vingué á trobarme á mí:
 l' esperava al café nou;
 arriba, pren una copa
 y se 'n puja á dalt al jöch:
 portava vint duros, eran (*á la Mercé*)
 los dels teus mobles; la sort
 que es mes borratxa y estranya
 que cap dona, ja de cop
 va ccmensá' á favorirlo;
 posa un duro, després dos;
 guanya y mes guanya y n' apunta
 quatre y sis y vuyt y nou;
 sempre amunt, de cara sempre,
 Sisquet; s' ho va emportar tot;
 fins va fé saltar la banca,
 ¡la banca! ¿entens?
 SISQUET (*Ab intenció.*) Si qu' es prou,
 be vaja, lo qu' ara deyam:
 tots los pillos tenen sort.
 ROCH L' endemá, quan va saber

lo que passava, y que no
pensavau en delatarlo
á la justicia, tot sol
se 'n vá á trobá' a's de la banca
y 's junta ab ells.

SISQUET

Vaja, aixó
també es mal fet.

ROCH

Y ha guanyat
lo que ha volgut: s' ha fet d' or.

SISQUET

Be; pero tú tamé deus
lleparhi algo.

ROCH

Ara no;
al principi, sí; 'm donava
alguns quartos...

SISQUET

¿Gayres?

ROCH

Pochs;

pero fa quatre ó cinch dias
que 'm va dí rás y redó
que no contés mes ab ell:
que me la plegués tot sol.
¡Rehira de Deu! ¡Sabrá
aquest pillo qui soch jo!

SISQUET

Y d' : qui ve la renyina?

ROCH

Una gran part ve d' aixó.

SISQUET

Si, vaja, no s' ha portat
prou te ab tú, ell t' ho deu tot
perqué es clá, avans de coneixet
y ¿qué sabía ell de jochs
ni de bancas, ni calés,
ni flamencas? ni crech jo
que may en la seva vida
s' hi havia vist en quets brochs...
Tu lo seu mestre has sigut;
si es rich t' ho deu á tú, Roch;
vaja, qu' has tret un deixeble,
segóns contas dels mes bons...
Massa, Ssquet, y ara ho veus
com m' ho paga.

ROCH

- SISQUET Vamcs, no
es de clérigos honradcs
lo que fa ab tú.
- ROCH (*amerassador.*) Dintre poch
ja ho veurá.
- MERCÉ (*impacient.*) Y que vols de mí?
ROCH Vinch á avisarte.
- MERCÉ ¿Y aixó?
ROCH Veurás, Mercé, ell va saber
que 'l Rafel y tú, que 'ls dos,
us voliau...
- ROSA ¡Verge santa!
SISQUET Y ¿qui va dirli?
ROCH (*sech.*) Clá: jo;
desseguit la gelosía
va encendre en ell com un foch
que 'l crema y que 'l desespera;
ja ni 'ls diners li fan goig
que está enamorat de tú
y com un bestia, gelós;
temo que farà desgracias
llargas, que s' ha tornat boig.
- ROSA Jo tremolo ¡si venía
¿quí á casa!
- ROCH No hi ha por:
tot lo día s' está baix
amagat, esperant so'ls
(*á la Mercé*) que tu surtis al carrer
pera buscarte rahóns,
y Mercé ten molt á compte,
te dich qu' está molt resolt
y fora fácil que 't des
algún mal tanto, si vols
surtí pots ferho de nit
que aleshoras es al joch.
- MERCÉ ¡Deu meu! ¿que fer?
ROCH Si 'm creguessis

- hi hauria remey per tot.
 SISQUET ¿Qué farías?
 ROCH Delatarlo
 avuy mateix; a xís sols
 te veurías lliure d' ell;
 per xó he vingnt; á tots dos
 ens convé veurel tancat
 de reixas en dins; aixó
 m' ahorraria á mí 'l matarlo,
 salvante á tú d' una mort
 certa, Mercé, y que la tens
 per ta desgracia ben prop.
- SISQUET No vas mal y será facil
 que 't cregui la Mercé.
- MERCÉ (*resolta y digne*) ¡No!
 ROCH Malament: pitjor per tú,
 per mí y per ell.
- SISQUET (*duyentlo apart.*) Vina, Roch,
 digas ¿no valdria més
 que tú 'l delatessis?
- ROCH Jo?
 no vull res ab la justicia:
 no m' hi convenen rahóns.
- SISQUET Ja t' entench... (*ab intenció*)
 ROCH (*tornant á la Mercé.*) Mira, Mercé,
 fes lo que vulguis, que com
 Pilat, de lo que resulti
 me 'n rento las mans del tot.
- MERCÉ Está be.
- ROCH ¡Que n' ets de tonta!
 MERCÉ Vesten; ja havem parlat prou.
 ROCH Lo no creurem us durá
 en 'questa casa un trastorn;
 per ruchs. Adeu.
- SISQUET Adeu, Roch.

ESCENA III

ROSA, MERCÉ, SISQUET

MERCÉ ¡Senyora Rosa! (*espantada abrassantlla.*)

ROSA (*id. id.*) ¡Mercé!

¡filla meval!

SISQUET

Be ¿que fan?

no s' espantin, en 'quest mon

tot te arreglo, prou se sab,

menos la mort. Pe'l demés

ja 's guardarà de fer mal

aquí dins mentres jo hi sigui,

que ja 'm coneix y ja sab

qui es lo Sisquet; com las gastá,

y de tot lo qu' es capás.

Ara quan jo sigui fora

tanquin be la porta ab clau.

ROSA

Si; tens rahó.

SISQUET

Y ara entro

á veure'l Rafel que fa;

si 'm necessitan, ja ho saben,

no tenen mes que cridám.

MERCE

¡Ah! d' aixó ni una paraula

al Rafel...

SISQUET

(*assentinhi*) Déixau anar.

ESCENA IV

MERCÉ, ROSA

ROSA

¿Que pensas fer?

MERCE

Jo voldria

que vosté m' aconsellés

- perqué ara li confesso
la vritat: no sé 'l que fer.
- ROSA Donchs, mira, Mercé, 'l millor
fora, que sens perdre temps
surtissis de Barcelona.
- MERCE ¡Anarmen d' aquí!
- ROSA 'T convé
per fugir dels dos perills
que tens ara sobre teu.
- MERCE ¿Dos perills?
- ROSA L' un lo teu home,
que ab lo seu genit violent
podría fe' una desgracia
que tots evitar devém;
y l' altre...
- MERCE ¿L' altre?
- ROSA Ja 'l sabs
filla meva... es lo Rafel!
Acóstat, ara som solas
y hem de parlar clarament.
Durant aquestos dos mesos
de sa malaltía, res
jo he dit, callar devía,
que m' ho manava 'l be d' ell,
que no sols pels teus cuydados
s' ha salvat, sinó també
perqué al mirarte á tot' hora
nit y día allí prop seu
de pau y de goig s' omp'ía
tot lo seu cor, y aixó ha fet
que mes que ab las medicinas
ab ta presencia 's curés.
Ara está bo y ab tu pensa
mes que avans, be prou que ho veus,
y jo no puch en vritat
contemplaho tranquilament,
que sempre he sigut honrada
y he tingut temor á Deu,

y cada volta que us miro
la consciencia 'm remordeix.

MERCE

¡Senyora Rosa! (*suplicant.*)

ROSA

Perdonam

si 't parlo com ara ho he fet;
si t' estimo, si 't voldria
per filla meva, Mercé,
¡tan de bo, que dona propia
fossis tu del meu Rafel!
Del que fas. tampoch te culpo,
si massa rahó que tens
d' aborrir á aquell mal home
ab qui tu tan has sufert,
no pots estimarlo, no,
que ta vida ha omplert de fel;
pero aixó, tampoch disculpa
la falta, que si comés
no havéu encara, en camí
de caure 'n ella als dos veig,
y jo no puch resistirne
aqueix negre pensament,
y sempre tinch l' ¡ay! al cor
y visch tremolant, Mercé.

MERCE

Sí, te rahó, en va voldria
enganyarla; clá' llegeix
en mon pit, senyora Rosa;
lo meu amor pel Rafel
me cega, y hasta tal punt,
que 'l precipici que obert
tinch al devant, fins m' atrau,
y enfondrem voldria en ell.

ROSA

No filla; allunyar procura
aquestos mals pensaments
de tu, aixó son deliris
y temptacions

MERCÉ

Si ja ho sé;
y per salvam dech fugir
d' aquí casa avuy mateix:

- donguim un medi d' anarmen,
 senyora Rosa ¡per Deu!
 ROSA Bueno, sent aixís, escolta
 mon plan: tinch á Granollers
 una germana casada;
 una carta 't donaré
 per ella; t' acullirá
 com filla, y al costat seu
 sinó venturosa, en pau
 viurás al menos, Mercé.
 MERCE Te rahó; no hi ha altre medi
 marxaré avuy mateix,
 y gracias, quin fa per mi
 com agrahirli no sé.
 ROSA No parlis aixís, jo soch
 la que 't dech agrahiment;
 ton sacrifici ha sigut
 tan y tan gran, tan inmens
 que no tindré may paraulas
 per expressartel; jo 't dech
 sa vida, gracias á tú
 respira encara 'l fill meu.

ESCENA V

Dils, RAFEL del bras del SISQUET

- RAFEL ¡Te rahó, mare!
 ROSA ¡Tu aquí!
 SISQUET Ell ho ha volgut.
 RAFEL Si ja estich bó;
 ¿que no ho veuhem que ja puch
 caminar, casi be sol?
 ¡Mercé! (*Cridantla*).
 MERCÉ Rafel, ¿que desitjas?
 RAFEL Acóstat, vina aquí prop,

encara més; ja fa estona
que no t' he vist.

MERCE Quina sort
de tenir-te aquí á la sala
entre nosaltres, sá y bó.

SISQUET Massa ha costat, no m' ho creya
que 'n surtissis...

RAFEL Deu no ho vol
que 'm mori, si tinch que viurer
creyeume, segú estich jo
que al mirarme tan felís
fins m' ha respectat la mort.

SISQUET Rafel, te veig molt trempat,
vaja, senyal qu' estás bó.

MERCÉ (Al Rafel). Vina, vina seu aquí
junt á la taula, aixís pots
apoyarthi.

RAFEL No hi ha com tú,
Mercé, per pensar en tot.

MERCÉ (Al Rafel) ¿Estés kè?

RAFEL Sí; sols me falta
que tu seguis aquí prop
meu.

(Mercé s' assenta al seu devant al altre
costat de taula .

SISQUET (Cridant apart á la Sra. Rosa.)

Veurá, senyora Rosa,
escolti.

ROSA Sisquet ¿que vols?

SISQUET Si te de surtí aprofitiho
ara que soch aquí jo
per ferloshi companyia.

ROSA ¿Te quedarás tú?

SISQUET Sí; tot
lo temps que vesté desitj;
als diumenges ni tampoch
sé 'hont anar.

ROSA Donchs ho aprofito,

Sisquet, vamos, tens rahó,
me 'n vaig; mentres seré fora. .

SISQUET (Interrompintla.)

Jo aquí de punt; vosté pot
anarsen ben descansada
á fé 'l seu fet.

ROSA Be, per 'xó
tornaré aviat.

SISQUET No corri
ni s' apresuri, fassiho tot
ab calma y no passi ansia
per nosaltres.

ROSA (Al Rafel). Rafel, sino
me necessitas sortiré
un instant; vaig aquí prop
á la tenda.

RAFEL Ja pot ferho,
mare.

ROSA ¿Y tú Mercé?
MERCÉ Tampoch
est'gui per mí.

ROSA Ab vosaltres
queda 'l Sisquet, bueno donchs
me 'n vaig y hasta la tornada
que seré prompte; adeu tots. *(surt foro).*

ESCENA VI

MERCÉ, RAFEL, *sentats l' un enfrente del altre á la taula
de la dreta.* SISQUET *s' assenta á la de la esquerra.*

SISQUET (Mirant ats dos).

(Ves qui m' havia de dir
que als meus anys, finças tingués
d' aguantar la capa... y ¡quina
capa! ni la de Joseph!

- MERCÉ (Al Sisquet). ¿Per qué no t' acostas?
- SISQUET ¡Ca!
- RAFEL Vina aquí ab naitres, Sisquet.
- SISQUET No pas per ara.
- RAFEL ¿Y aixó?
- SISQUET Tinch f yna.
- MERCÉ ¿Qué fas?
- SISQUET No res:
rumío y quan un rumía
vol estar sol ¿m' enteneu?
- RAFEL Be, com vulguis.
- MERCÉ Quan acabis...
- SISQUET Descansa: ja avisaré.
- MERCÉ (¿Perque ho fá?) (Ap. al Rafel)
- RAFEL (Id. á la Mercé) (Que vols que 't digui...
no hi caych.)
- MERCÉ (Id.) (Jo tampoch l' entench.)
- SISQUET (apart pensatiu.)
(Alló que 'ns ha dit lo Roch
aleshoras, si fos cert
podría causar aquí
un trastorn serio; no sé
com pendreu; lo Pere es boig
y qui m' assegura qu' ell
cansat de fer centinella
com un ximple pel carré,
no 's determini á enfilarse
escala amunt y 'l veyém
á l' hora menos pensada
treure 'l nás per' qui?
- RAFEL (baix sempre 'ls dos.) Mercé;
¿que 't passa? estás trista...
- MERCÉ ¿Jo,
trista? no ho creguis, Rafel,
si al mirarte avuy curat
de la ferida, no sé
com expressar ma alegría,
ni com dá gracias á Deu.

SISQUET

(*parlant per sí.*) (Vaja, vaja, jo á la llosa no hi caych, com los aucellets, no faltaría sinó qu' agafessin un gat vell; sí, sí, me 'n vaig á buscar un traste, no hi perdo res y si ve aquí á buscá tinya lo Pere, pitjó per ell. Calla, tampoch tinch tabaco y aniré á comprá un paquet de vinticinch al estanch del capdemunt del carré. Aqueix parell de colóms tenen feyna pel que veig per estona, y 'l qu' es á mí no 'm necessitan per res. Es lo millor: surto un rato y torno.

MERCÉ

(notant que surt.) ¿Hont te 'n vas Sisquet?

SISQUET

Al meu pis; tot desseguida soch aquí.

MERCÉ

Pero...

SISQUET

Mercé,

es questió de cinch minuts.

MERCÉ

No tardis que t' esperém.

ESCENA VII

MERCÉ, RAFEL

MERCÉ

(So's los dos)

(temerosa.)

RAFEL

Per qué de mí apartas los ulls ¿qué tens?

MERCÉ

¿Jo?

RAFEL

Sí, y no puch explicarme lo que en tú noto, no veig

en ta cara la alegría
acostumada, un secret
guardas ocult y no vols
descubrirme'l.

MERCÉ

No, Rafel,

tú t' enganyas.

RAFEL

No m' ho neguis

que no 't creuria.

MERCÉ

(¡Deu meu!)

RAFEL

¿Per qué no 'm tens confiança?

¿qué 't passa? digau Mercé.

MERCÉ

T' empenyas en veure 'n mí

lo que 'n vritat no existeix.

RAFEL

Veurás com jo t' ho endevino:

tú estás malalta, si ho veig

ben clá, sí era impossible

qu' aixís no fos; tot lo temps

de ma llarga malaltía

no t' has mogut de prop meu

nit y día; no has tingut

de descans ni un sol moment;

d' altra part sempre tancada

aquí, sens surtí al carrer

á buscar un raig de sol

y á respirar lliurement,

ta salut n' ha valgut menos

y la malalta tú ets

ara.

MERCÉ

No ho creguis, si 'm trobo

molt bona.

RAFEL

¡Oh! ¡com podré

pagarte lo que per mí

en 'quests dos mesos has fet!

MERCÉ

No m' ho retreguis, sino

mira, obligada 'm veuré

á dirte que per ma culpa

tot aquest temps, has sufert.

RAFEL

¡Sufrir jo per culpa teva!

no, t' equivocas, Mercé,
¡si dono de ma ferida
cada hora gracias á Deu!
¡si á ella dech ma ventura!
¡si á ella ma ditxa dech!
¿T' estranya 'l que dich? Escoltam
y compendrás lo perquè:
aquell día, al caure á terra
mal ferit, un negre vel
va entelarne los meus ulls,
y aquí al cor vaig sentir fret,
y un dolor estrany, horrible,
s' empará del meu cervell,
y allavors lo món de vista
ne vaig perdre per complert.
Si 'm preguntas quantas horas
aixó 'm va durar, no ho sé,
sols recordo que arrancarme
va, d' aquesta sopités,
lo respirá delicat
d' un ángel, com suau alé
á mon front, cremat de febre
va posarshi com un bes
y á son contacte, la vida
va tornarme per moments.
Al despertar... una dona
ab cara blanca com neu,
ab sos brassos m' estranyía,
me mirava ab ulls de cel,
y lo meu front en son cor
m' apoyava dolsament.
Jo dubtava si era un somni
lo que veyá, pro 'm tregué
d' aquell dupte, una veu tendre
que ab apassionat accent
me deya: «Jo vull que visquis,
perque t' estimo Rafel,
y d' aquesta hora per sempre,

per sempre, teva vull ser»
 y aquí altre cop las sombras
 van turbarme, y novament
 vaig caure en la negra nit
 d' hont l' àngel m' havia tret.

MERCÉ

Tot fou somni, tot deliri
 fill de la febre.

RAFEL

La veu

que 'l cor m' omplí d' esperansas...
 era la teva, Mercé.

MERCÉ

Es vritat; pro d' aquell día
 no me 'n parlis, olvidém
 las paraulas qu' arrancarme
 va 'l dolor, en 'quells moments;
 un altre día tan sols
 tú deus recordarme: aquell
 en que tremolant tos llavis
 plens d' emoció, d' amor plens,
 van dirme que m' estimavas
 ab amor pur com lo cel;
 amor que du pau á l' ànima
 sens portahi remordiments.

RAFEL

Mercé, es en va que tractis
 de encobrir ara ab lo vel
 d' una fingida indiferencia
 tos verdaders sentiments.
 Sí, tú 'm vols... com jo á tú 't vull,
 tú ets meva... com jo soch teu;
 si diuhen que nó 'ls teus llavis,
 menten, que en tos ulls ho veig
 escrit, sí, y en tas miradas
 ho llegeixo clarament.
 Aixís com las nostras ànimas
 son una sola, també
 per igual, nostre carinyo
 las nostras vidas uneix.

MERCÉ

(*assustada.*) Cálmat, que ta excitació
 podria dur novament

- una recayguda, y tú
ja prou has patit, Rafel.
- RAFEL Oh! no temis, d' aquells somnis
al despertam impacient
vaig buscar la realitat
y 't veigí á tú, al costat meu,
vetllantme ab dolsa tendresa
sempre ab dolsura somrient,
amagant ab 'quest somrís
ta ansietat, lo teu anhel;
me miravas, jo 't mirava
y tas mans sens jo saber
com, las mevas estrenyían,
*(li pren las mans per damunt de la taula
y 'ls dos s incorporan y molt conmoguts
s' acostan mes y mes.)*
y aixís com ara, Mercé,
duya als llavis y en silenci
(las hi besa) las besava tendrament.
- MERCE ¡Ah, per pietat! ¡compassió *(cedint)*
tingas de mí! jo t' ho prech.
- RAFEL ¡Mercé meva! ¿'m vols? ¿m' estimas?
*(Ab gran passió y acostantshi á punt de
besarla.)*
- MERCÉ *(Apartantse).* ¡Rafel, no no!

ESCENA VIII

Dits, PERE al dintell de la porta

- PERE ¡Llamp de Deu!
*(Entra, agafa bruscament pel bras á la
Mercé y la tira ab rabia al altre cos-
tât d' escena.)*
- MÉRCE ¡Oh! *(espantada).*
- RAFEL *(Ab rabia).* ¡Lo Pere!

PERE (Terrible). Sí: 'l seu home,
y l' amo de casa ¡qué!
(Al Rafel) ¿ho tenías ja olvidat?
¿no ho recordavas, Rafel?
¡tens la memoria tan flaca
com la d' ella (á la Mercé) pel que veig!
¡donchs jo vinch á refrescarla
á tots dos!

RAFEL ¡Pere!

PERE ¡Acabém!
¡aul aixecat, qu' ara es l' hora
de defensarla!

RAFEL ¡Oh!

PERE Pren,
pren un' arma y si tens pit
vina á matarme ¡Redéu!
que sols aixís pot ser teva
(ab ironía) aquesta dona... de bel
¡Rafel, fuig, táncat al quarto!

MERCÉ

RAFEL (Incorporantse y fent grans esforços)
¿Qué dius? ¿que jo fugi d' ell?
¡May! frente á frente no 'l temo;
no, Pere, tal com me veus
malalt y débil, tinch forsa,
tinch valor y tinch alé
pera agafarte pel coll
y rebatret als meus peus;
si aquell día vas ferirme
sols á traició ho vas fer;
pero avuy que á cara á cara
te presentas devant meu;
ja veurás allí hont arriba
mon valor!

PERE

¡Donchs au!

(Lo Rafel intenta fer un esforç pera
apartarse de la taula y tirarse contra 'l
Pere, pero tremola y cau desvanescut,

assentat á la mateixa cadira y ab lo cap sobre la taula.)

MERCE (*Volent corre en auxili del Rafel.*) ¡Rafel!
¡Verge santa!

PERE (*Detenintla ab mal modo.*)
¡Tu, al teu puesto!

RAFEL (*Fent grans esforços pera aixecarse sens lograrho.*)

¡Jo 'm moro!... ¡no puch! ¡oh Déu!

ESCENA IX

Dits, ROSA

ROSA ¡Jesús! ¡lo Pere! ¡l meu fill
defallit! (*corrent al Rafel.*)

PERE (*sech y brutal.*) Rosa, escolteu:
avuy mateix d' aquí á casa
us vull fora á vos y á ell:
aneu, reculliu los trastos
y *largo* d' aquí.

ROSA Està bé:
ets l' amo y hem d' obeirte.

RAFEL Oh, no, mare, no 'l creyeu.

ROSA Pero, Rafel, considera...
que 'n aixó esta en lo seu dret.

RAFEL ¡Oh Deu! torneume la forsa
pera venjarla.

PERE Rafel,
quan te la torni, t' espero
aquí per matarte.

ROSA ¡Oh! entrém
á dintre.

RAFEL No puch deixarla
abandonada.

ROSA Fill meu,

que 'n treurás, si 't falta aliento
avuy per combatre ab ell?
S' ha acabat: fora d' aquí
les dos ¡au!

RAFEL

¡Infame!

PERE

Aneu:

vull estar sol.

RAFEL

Quin martiri...

¡m' ofego!...

ROSA

Vina Rafel.

(ab esfors l' entra primera porta dreta.)

PERE

(á la Mercé.) Y ara acostat que ab tú tinch
qu' arreglà comptes també.

ESCENA X

Dits ROCH

ROCH

Bonas tardes.

PERE

¡Roch! ¡d' hont surts!

¿que vols?

ROCH

Veure't.

PERE

(á la Mercé senyalantli la primera porta)

Tu allí, ves! *(Mercé surt)*

ROCH

Ja fa tres días que 't busco
y corro al darrera teu
com un ximple, per parlarte,
sens conseguirho...

PERE

Al café

podías véurem...

ROCH

¡Ca! allí

te rodeja massa gent
y jo vull parlarte á solas;
per xó he vingut.

PERE

Acatém:

- digas ¿que vols?
- ROCH Aviat
ho sabrás: vinch per diners.
- PERE
ROCH Pere, dius mentida.
No 'n tinch.
- PERE
ROCH No 'ls duch á sobre.
(*resolt á tot*) Ho veurém
prompte.
- PERE ¡Roch!
ROCH Al cap ne som;
pochs romansos. Vinch per cent
duros, que 'ls necessito
y sens falta, ara mateix.
No te 'n dech cap.
- PERE
ROCH ¿Que dius, Pere?
PERE
ROCH Lo que has sentit.
¿Tu no 'm deus
res á mí?
- PERE ¡No!
ROCH ¿Qui t' ha dat
la fortuna qu' avuy tens?
Per mí vas jugar, per mí
vas entrá' soci també
de la banca, qu' horas d' ara
casi be ja d' or t' ha fet.
Lo tracte era que jo y tu
partiríam los diners
que hi guanyassis, y aqueix tracte
que vam *cerrá* no has complert.
¡Sembla que vols jugá' ab mí!
¿Jo?
- PERE
ROCH Ho sembla pel qu' estás fent
y t' erras, Pere, ab lo Roch
ne hi juga ningú ¿m' entens?
y si algú ho intenta, sab
que pot deixarhi la pell.
¿M' amenassas?
- PIRE
ROCH Poch se 'n falta.

- PERE No 'm fas por.
 ROCH ¡Ah! ¡tant mateix!
 donchs apa, surtim á fora
 y allí jo y tu 'ns ho farém.
 PERE ¡Vesten!
 ROCH Avans vull los quartos:
 quan los tingui me 'n iré
 desseguida ¡com hi ha mon!
 que he perdut jo aquí prou temps.
 PERE Ja t' he dit que 'n mi no 'ls duya.
 ROCH Que no 't creya he dit també
 y al cap ne som: prou rahons:
 (*fort y amenassadis*) vingan cent duros.
 PERE ¡Redéu!
 ROCH Afluixa la mosca; corra
 que m' esperan.
 PERE Te 'ls daré;
 pero Roch, aquestos t' ho juro,
 serán los últims.
 ROCH Corrents;
 tira barra.
 PERE (¡Malehit sigas
 ara y sempre!) (*treu la cartera la posa
 sobre la taula de la dreta y l' obra.*)
 ROCH (*á l' altra costat de taula.*) (¡Quants billets
 de Banch! ¡la cartera es plena!
 ¡ara es l' hora!) ¡Copo! (*sech*)
 (assombrat) ¡Qué!
 PERE (fret) ¡Ho vull tot! (*arrebata la cartera*)
 ROCH ¡Roch!
 PERE (*molt sech y fret*) Ja está dit:
 ROCH sinó t' agrada, segueix (*surt pel foro*)
 PERE (*Queda parat, pero 's refá de la sorpresa
 y surt pel foro perseguint al Roch,
 dihent:*) ¡Oh! ¡¡lladre!!

ESCENA XI

MERCÉ, ROSA, RAFEL; *després* SISQUET

MERCÉ *(corrent per la escena ab terror y cridant á la primera porta dreta.)*

¡Senyora Rosa!

¡surtiu!

ROSA *(surtint)* ¡Que passa!

MERCÉ Lo Roch

y 'l Pere han surtit d' aquí
furiosos y tinch por
d' una desgracia.

RAFEL *(al dintell de la porta primera dreta y apoyantshi)* Mercé,
que li ha fet?

MERCÉ Ni ho sé tampoch.

(sona un tiro al foro.)

¡Verge Santa! *(corrent á la porta del foro)*

ROSA ¡Un tiro! *(id. id.)*

MERCÉ ¡Si!

(Entra 'l Sisquet plé d' horror, y 'l rodejan al mitj de la escena Mercé y Rosa; lo Rafel avansa fins á la taula de la dreta ahont s' hi apoya.)

ROSA ¡Que hi ha Sisquet?

SISQUET *(molt depressa pero ben marcat.)*

Lo Roch ha mort

ara mateix al teu home
baix al portal.

ROSA ¡Quin horror!

SISQUET Sembla que punyal en ma
lo perseguía, y llavors
lo Roch li ha clavat un tiro
per lliurarse d' ell.

- MERCÉ *(trastornada)* Y ¿hont
é 'l Pere?
- SISQUET Baix á la entrada
estés y al mitj d' un gran toll
de sanch...
- MERCÉ *(horroritzada)* ¡María Santíssima!
(surt corrent pel foro seguida pel Sisquet)
(pausa curta.)
- ROSA ¡Que Deu lo perdoni! *(mirant al cel.)*
- RAFEL *(se posa dret y ab grandíssima intenció diu:)* ¡¡Mort!!

QUADRO.—Cau lentament lo teló.

FI DEL DRAMA

